

Egy a sok közül

A külhoni magyarok szavazására vonatkozó szabályok nem számítanak kivételesnek az Európai Unióban

Az Alapjogokért Központ megvizsgálta az Európai Unió tagállamainak parlamenti választásokra vonatkozó rendelkezéseit. A jogszabályok elemzése alapján az Alapjogokért Központ arra jutott, hogy Magyarországon kívül 24 EU-s tagállam biztosítja külhoni állampolgárai számára a szavazati jogot akkor is, ha azok nem rendelkeznek belföldi lakcímmel. 22 tagállamban a magyar szabályozáshoz hasonlóan a külhoniaknak aktívan regisztrálni is szükséges, 17 tagállamban van lehetőség levélben történő, postai regisztrációra. Mindemellett az Európai Unió országainak többségében, 16-ban van lehetőség arra, hogy a külhoni választópolgár szavazatát szintén levélben, postai szolgáltatás igénybevételével juttassa el a hatóságokhoz.

A kutatás alapján megállapítható, hogy a magyar jogszabályok által a határon túl élő magyar állampolgárok számára nyújtott, a regisztrációra és a leveles szavazásra vonatkozó lehetőségek egyáltalán nem számítanak kivételesnek az Európai Unióban. Sőt, egyes országokban még a belföldiek esetén is aktív regisztráció vagy kötelező szavazás érvényesül, míg máshol a névjegyzékbe-vétel és a külhoni leveles szavazás technikai és biztonsági feltételei jóval lazábbak, mint a magyar szabályozás. Olyan tagállamokra is van példa, ahol a magyarországi szabályozástól eltérően nincs lehetőség a választási hatóság egyes döntései elleni fellebbezésre.

Magyarországon az új választójogi szabályok kapcsán az elmúlt időszakban vita alakult ki arról, hogy a külhoni magyar állampolgár vajon valóban személyesen adja-e majd fel postán szavazatát. A nem személyes szavazatleadásra azonban több példa is van az Európai Unióban a külhoni állampolgárok számára: meghatalmazott útján történő szavazásra van lehetőség Belgiumban, Dániában, az Egyesült Királyságban és Németországban is. Dániában ún. „szavazattovábbítóként” funkcionál a kereskedelmi hajó kapitánya vagy tengeri olajfúrótorony vezetője is, aki a szavazási csomagot postai úton továbbítja az illetékes önkormányzatnak. A hajókapitányok szintén hasonló szerepet töltenek be Észtországban vagy Finnországban.

Bár Magyarországon az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenesnek ítélte a belföldi állampolgárok regisztrációját, számos tagállam alkalmaz szigorú szabályokat ilyen területen. Az Egyesült Királyságban csak az szavazhat – akár belföldi, akár külhoni –, aki aktívan regisztrált, Belgiumban pedig a belföldi állampolgárokat a hatóságok ugyan automatikusan regisztrálják, viszont a regisztráltaknak – tehát jóformán mindenkinek – a szavazás már kötelező. Luxemburgban egészen 75 éves korig kötelező a névjegyzékben szereplők számára a választásokon történő részvétel, míg Portugáliában és Görögországban – igaz, szankció nélkül, de – maga az alkotmány rögzíti, hogy a választójog gyakorlása kötelesség, illetve kötelező.

Magyarországon a választási iroda névjegyzékkel kapcsolatos döntése ellen lehetőség van jogorvoslatra, azonban ez több országban nem biztosított: Dániában például a névjegyzékbe vétel iránti kérelem érvényességéről a központi választási iroda dönt, melynek döntése ellen nincs fellebbezési lehetőség. Hollandiában pedig a lebonyolításért felelős önkormányzat által kiadott, a külföldről történő leveles voksolásra jogosító postai szavazási igazolás nem kérelmezhető újra. Van azonban olyan ország, mely lazábban kezeli mindezt: bár Svédországban a külföldi állampolgárok számára fennáll a regisztrációs kötelezettség és az ezen alapuló leveles szavazás lehetősége, ha az illető mégsem regisztrált, de szavazatát levélben megküldte, őt minden egyéb feliratkozási kötelezettség nélkül fel kell venni a névjegyzékbe és szavazatát érvényes szavazatnak tekintik.

A külföldi magyarok a szavazáshoz két borítékot kapnak: az egyikbe a szavazólapot, a másikba a lezárt szavazóborítékkal együtt a választópolgár azonosításához szükséges nyilatkozat kitöltött nyomtatványát helyezik, és azt így küldik vissza a Nemzeti Választási Irodának. Ezen kétborítékos rendszert használja valamennyi EU-s tagállam, ahol van lehetőség leveles szavazásra. A külföldi példák többségében a postai szavazásnál nem alaki kötelezettség, hogy a szavazó maga adja fel a szavazási dokumentumokat, sőt, az Egyesült Királyságban a választási tájékoztató egyszerűen csak felhívja a figyelmet arra, hogy a levél postára adásához olyan személy segítségét kérje a választópolgár, akiben megbízik. Ezzel szemben viszont Dániában vagy Észtországban a szavazónak a különböző személyes adatait fel kell tüntetnie a külső borítékon is – azaz a magyar szabályokkal szemben azonnal nyilvánvalóvá válik a szavazó kiléte.

Jelen tanulmány elkészítése azt a célt szolgálta, hogy szélesebb betekintést nyújtson az Európai Unió tagállamainak választási rendszereibe, különös tekintettel a külföldön élő, belföldi lakcímmel nem rendelkező állampolgárokat érintő választási szabályozásba. A választási rendszerek és a külföldiekre vonatkozó különleges választási eljárások vizsgálata alapján kijelenthető, hogy az Európai Unió tagállamaiban nem egyedi a külföldi állampolgárok szavazati joga, az ilyen, belföldi lakcímmel nem rendelkező állampolgárokra viszonylag sokszínű szabályozás vonatkozik a különböző országokban. A többi EU-s tagállammal összehasonlítva a 2014-től Magyarországon életbe lépő új választási rendszer az európai normáknak megfelel, a leveles regisztrációra és szavazásra vonatkozó szabályozás pedig a tagállamok többségének gyakorlatát követi.

	Külhoni állampolgárok szavazati joga	Külhoni állampolgárok regisztrációja	Leveles regisztráció	Leveles szavazás
Ausztria	✓	✓	✓	✓
Belgium	✓	✓	✓	✓
Bulgária	✓	✓	✓	✗
Ciprus	✗	✗	✗	✗
Csehország	✓	✓	✗	✗
Dánia	✓	✓	✓	✗
Egyesült Királyság	✓	✓	✓	✓
Észtország	✓	✓	✓	✓
Finnország	✓	✗	✓*	✗
Franciaország	✓	✓	✓*	✓
Görögország	✓	✗	✗	✗
Hollandia	✓	✓	✓*	✓
Horvátország	✓	✓	✓	✗
Írország	✗	✗	✗	✗
Lengyelország	✓	✓	✗	✓
Lettország	✓	✓	✗	✓
Litvánia	✓	✓*	✗	✗
Luxemburg	✓	✓	✓	✓
Málta	✗	✗	✗	✗
Németország	✓	✓	✓	✓
Olaszország	✓	✓	✓	✓
Portugália	✓	✓	✗	✓
Románia	✓	✓	✗	✗
Spanyolország	✓	✓	✓	✓
Svédország	✓	✓*	✓*	✓
Szlovákia	✓	✓	✓	✓
Szlovénia	✓	✓	✓	✓

* Bizonyos esetekben

2013-ban alakult Alapjogokért Központ célja a jogállami működéssel és alapjogvédelemmel kapcsolatos tudományos kutatás és elemzés. Ennek megfelelően a vizsgálat módszertana kizárólag jogi szempontokat vett figyelembe, politikai értékelésre nem terjedt ki. Elérhetőségeink: www.alapjogokert.hu; info@alapjogokert.hu

Ausztria

Ausztria törvényhozó hatalmát az 5 évre választott kétkamarás parlament gyakorolja, mely a 183 tagú Nemzeti Tanácsból (*Nationalrat*), valamint a 62 tagú Szövetségi Tanácsból (*Bundesrat*) áll. Az alsóház tagjait közvetlen és arányos képviseleti rendszer alapján választják, míg a *Bundesrat* tagjait lakosságárányosan a kilenc szövetségi tartomány delegálja.

Minden osztrák állampolgárt megillet a választójog, aki a választás napjáig a 16. életévét betöltötte és nem zártak ki a választójogból. Választójoggal rendelkezik a külföldön lakóhellyel rendelkező azon osztrák állampolgár is, aki a névjegyzékbe való felvételkor a 15. életévét betöltötte vagy a felvétel évében január 1-jéig betöltötte és a választójogból a Nemzeti Tanács nem zárta ki.

A külhoni osztrák állampolgárok kérelmére, a községi választói névjegyzékben tartják nyilván. Az ehhez szükséges formanyomtatványt (részletes tájékoztatóval együtt) az osztrák külügyminisztérium honlapján, valamint az osztrák követségeken és konzulátusokon,¹ továbbá a községekben érhetik el a külföldön élő osztrák állampolgárok, amelyhez kitöltési útmutatót is találnak. A kitöltött formulát az érintett körzetnek kell visszaküldeni (postai úton, faxon, vagy szkennelt formában, e-mailben).² Ha valamely követségen vagy konzulátuson adják le a kérelmüket, azt továbbítani kell az illetékes községnek. (Illetékes község: kérelem alapján; személyes kötődését az országhoz meg kell jelölnie, lásd lentebb.)

A külföldön tartózkodó állampolgárt külföldi tartózkodási ideje alatt azon község, Bécsben a városi tanács hivatala,³ veszi választójegyzékébe, amelyiknek 1. az európai választási (EP-s) névjegyzékében szerepelt; amennyiben ott nem szerepelt, 2. az utolsó lakóhely szerinti körzet választói névjegyzékébe kerül; ha ezek egyikében sem szerepelt, akkor abba a névjegyzékbe veszik fel ahol valamelyik 3. szülőjének lakóhelye található; vagy 4. szülőjének utoljára lakóhelye volt. Ha az előzőek alapján nem állapítható meg, hogy melyik községi névjegyzékbe kell a kérelmet bejegyezni, akkor a külhoni állampolgárnak meg kell jelölnie a kérelmi formanyomtatványon, hogy milyen személyes kötelék fűzi Ausztriához. A kérelemben az alábbi sorrend szerepel: 1. születési hely 2. a házastárs lakóhelye 3. legközelebbi rokon lakóhelye 4. munkáltató székhelye 5. ingatlan vagy lakásra vonatkozó tulajdon- vagy bérleti jog 6. vagyon 7. egyéb összefüggés/kapcsolat.⁴ A külhoni állampolgárnak tehát, végsősorban meg kell jelölnie, hogy milyen személyes kötődés fűzi az anyaországhoz.⁵

1 <http://www.weltbund.at/Wahlinformationen.asp>

2 http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_wahlen/auslandsoesterr/files/Ausfuellanleitung.pdf

3 <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/32/Seite.320321.html>

4 Választói névjegyzékről szóló törvény 1973 2a §

<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000535>

5 http://www.forms2web.at/F2WTemplates/BMI/Waehlerevidenz/2007/Antrag_auf_Eintragung.pdf

Azok a választásra jogosultak, akiket az osztrák szövetségi hadsereg katonai alapszolgálatára vagy kiképzésre behívnak, vagy polgári szolgálatra kijelölnek, azon körzeti választói nyilvántartásba kerülnek bejegyzésre, amelyben a behívót megelőzően lakóhelyük alapján szerepeltek.⁶

A választási nyilvántartásba be nem vezetett kérelmekkel szemben jogorvoslatra van lehetőség, annál a községnél, ahová benyújtották. A kérelem vagy a sikeres jogorvoslati eljárás következtében nyilvántartásba vett személyeket legkésőbb az eredeti bejegyzéstől számított 10 év elteltével tájékoztatják arról, hogy a bejegyzésük előfeltételei fennállnak, ellenkező esetben a határidő lejártát követően hivatalból törlik a választói névjegyzékből. A tájékoztatás elsősorban e-mailben történik, ennek hiányában postai úton értesítik a szavazót. A tájékoztatásban felhívják a figyelmét, hogy újraregisztrálhat, ismételten 10 évre.⁷

A nyilvántartásba vett személy – elsősorban e-mailben, ennek hiányában postai úton – köteles értesíteni az őt nyilvántartó községet arról, ha külföldi lakcíme megváltozott.

A korábban már regisztrált, külföldi lakóhellyel rendelkező szavazókat a választások kiírását követően postai úton vagy e-mailben értesítik arról, hogy választójogukat leveles szavazás útján gyakorolhatják.⁸

A már regisztrált, községi választói névjegyzékben szereplő, külhoni osztrák állampolgároknak a 10 éves határidőn belül automatikusan megküldik a választáshoz szükséges dokumentumokat.

A külföldön élő, regisztrált állampolgárok (ha már ismert a külföldi lakóhelyük) a névjegyzéket vezető illetékes községhez bejelentett külföldi címükre postai úton kapják meg a szavazólapot (hivatalból), minden parlamenti választást megelőzően. Amennyiben nem értesítették a hatóságot a külföldi lakcím változásáról, a szavazólap nem kézbesíthető. A hivatalból történő kézbesítés megszűnik, amint a külhoni állampolgár Ausztriában állandó lakóhelyet jelentenek be, vagy a fent említett határidő lejárt.⁹

A szavazó két borítékot kap kézhez: az egyik az ún. Wahlkarte, amely tartalmazza a szavazólapot. A szavazó a szavazócédulát kitölti és egy bézs színű, gumírozott borítékba teszi, majd leragasztja. A leragasztott borítékot a szavazót azonosító, gumírozott borítékba fekteti, amelyet szintén leragaszt. Mielőtt a szavazó a borítékot lezárná, sajátkezű aláírásával eskü alatt vallja, hogy szavazócédulát személyesen, önállóan (titkosan) és befolyástól mentesen töltötte ki. Az esküszöveg tartalmazza, hogy annak megsértése bűncselekmény. A lezárt szavazási dokumentumokat megküldi a községek körzeti választási bizottságának, vagy a választási napon a helyi (ausztriai) szavazóközvetben

6 Egységes jogszabályok a Nemzeti Tanács választásáról <http://gemeindebund-burgenland.at/cms/wp-content/uploads/2011/07/NRWO-Fassung-vom-04.06.2013.pdf>

7 http://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/bmeia/media/AOes/2Themen/Wahlbuero/Wahlinformation.pdf

8 Szövetségi törvény a Nemzeti Tanács választásáról http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_wahlen/Kunsttext_NRWO_Fassung_2012_2.pdf (39.§ (1)-(2))

9 Egységes jogszabályok a Nemzeti Tanács választásáról 2a § (6)

bekezdés <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000535>

személyesen leadja. A szavazó harmadik lehetőségként leadhatja szavazatát osztrák külképviseleti szervhez vagy egységhez, legkésőbb a választást megelőző 6. napig, ha a külképviseleti szerv az EGK-n és Svájcön kívül található, akkor a választást megelőző 9. napig, továbbítják azokat az illetékes körzeti választási bizottságokhoz.¹⁰

Az osztrák külképviseleti szerveknél nem csak a szavazási dokumentumok átvételére, hanem azok leadására is lehetősége van a külföldi osztrák állampolgároknak, ide értve a postai úton, a megadott külföldi lakcímre érkezett szavazólapokat is. Az állampolgár az osztrák külképviseleti szerveknél kérvényezheti – szóban, személyesen vagy írásban – a szavazólapok külképviseleteken történő átvételét. A szavazáshoz szükséges dokumentumokat a külképviseleti szerv átadhatja, majd a leadott szavazatot megküldi az illetékes községnek.

A választás napján 17 órakor az adott tartomány körzeti választási bizottságai megkezdik a szavazatok összeszámlálását, a leveles szavazás útján küldött szavazatokról, minél hamarabb (adott esetben követ útján) értesítik az illetékes bizottságot. A szavazást követő napon összesítik a szavazatokat, és (adott esetben követ útján) jelentik be az összesítést.¹¹

Belgium

A kétkamarás szövetségi belga parlament tagjait (*Parlement fédéral belge*) egy speciális, listás, arányos választási rendszer alapján választják meg, ahol az alsóház (*Chambre des Représentants*) 150 képviselőjének, a szenátus (*le Sénat*) 71 tagjából pedig 40-nek megválasztásában vehetnek részt közvetlenül a választópolgárok. Választásra az a belga állampolgár jogosult, aki elmúlt 18 éves, regisztrált a választásra, és a választásból történő kizárására, illetve a választójog felfüggesztésére vezető okok egyike alá sem esik. A választói „státusz” következő paramétere a nyelvi közösséghez, (flamand, francia, német) való tartozás, ez önazonosságtól független, lakóhellyel kapcsolatos tény. Az ország az alsóházi választáson 20, szenátusi választáson három körzetre oszlik, ez utóbbi a régiós felosztásnak megfelelő (Flandria, Vallónia illetve Brüsszel).¹²

Belgiumban a szavazás kötelező. A belföldön élő belga választópolgárok bár választhatnak, mely településen regisztráltatják magukat, a hatóságok automatikusan végzik a regisztrációt, tehát külön feliratkozásra nincs szükség. A külföldön élő szavazók esetében a választást megelőző nyolcadik hónap első napja és az ötödik hónap tizenötödik napja között a diplomáciai képviseletek feladata postán kiküldeni minden, a népesség-nyilvántartásban szereplő, és az adott képviseletnél „önkéntesen” bejelentkezett belga állampolgár számára egy formanyomtatványt. Ez a szavazáson

¹⁰ Szövetségi törvény a Nemzeti Tanács választásáról, 60.§

http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_wahlen/Kunsttext_NRWO_Fassung_2012_2.pdf

¹¹ Szövetségi törvény a Nemzeti Tanács választásáról http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_wahlen/Kunsttext_NRWO_Fassung_2012_2.pdf (88.§ (2))

¹² A választási rendszer részletesebb leírása: <http://senate.be/english/ParlRelationEN.html> és <http://senate.be/english/SenateCompoEN.html> illetve <http://senate.be/english/LegElectionsEN.html>

történő részvétel formájáról és a regisztráló (belgiumi) településről nyilatkozat (e nyilatkozat mellékletét képezi pl. a meghatalmazás a szavazat meghatalmazott általi leadására)¹³. E nyomtatványokat a külképviseletekre a negyedik hónap elejéig kell legkésőbb postai úton vagy személyesen visszajuttatni; ezután a diplomáciai képviseletek feladata, hogy a harmadik hónap elejéig eljuttassák a Szövetségi Külügyi Szolgálatnak a regisztráltak nevét tartalmazó listát a kívánt szavazási mód feltüntetésével. A regisztrációról a megjelölt település szerinti önkormányzat formálisan dönt, majd a döntés másolatával értesíti a választási körzeti szerveket. A döntés ellen a választópolgár jogorvoslással élhet.

A választói névjegyzéket a külföldről szavazók esetében a választás előtt 15 nappal zárják le, eljárási jogi határidőként ez 12 napot jelent.¹⁴ A választási szervek legkésőbb tizenkét nappal a szavazás előtt a külhoni, a névjegyzékben szereplő választópolgárok számára diplomáciai futárral eljuttatják a választóborítékot, mely a választási szervnek van címezve, a szavazóborítékot, mely hátoldalán lepecsételt (a választás napjával és a külföldről történő szavazás megjelöléssel), az igazolólapot, melyet a szavazónak kell kitölteni, és egy útmutatót a szavazáshoz. A szavazás folyamata közismert módon, a szavazat pecsételt borítékba helyezéseével, majd az utóbbinak igazolólapmal együtt választóborítékba tételével történik. A választópolgár az így elkészített válaszküldeményt postán adja fel a választóborítékon található, előre megadott, regisztráció helye szerinti választási szerv címére. Az elkészített (a belföldi urnazárás után beérkezett) küldeményeket a választási szerv vezetője megsemmisíti, egyébként érkezésükkor felbontja, az igazolólapot a választói névjegyzékkel összehasonlítja, a megfelelőnek bizonyult küldeményből a szavazóborítékot félreteszi, és az számlálásig zárva marad. A számlálás megkezdésekor ezeket a szavazatokat a választási körzet kijelölt szavazókörébe kell juttatni és az ott leadott szavazatokkal elkeverni, amíg erre nem kerül sor, a számlálás nem kezdődhet el.¹⁵

A belga választópolgárok külföldi szavazására lehetséges mód fentiekén kívül a meghatalmazottal illetve a diplomáciai képviseleteken való szavazás is. A regisztráció folyamata során kiválasztható, hogy mely módon kíván a választópolgár szavazni, meghatalmazás esetén annak a szavazópolgárnak a megjelölésével, mely ugyanabban a választási körzetben regisztrált és nevében szavazat leadásával kívánja megbízni.

Bulgária

Bulgáriában a 2011-től hatályos, azóta többször módosított választási törvény alapján a 240 képviselőből álló, egykamarás Nemzetgyűlés (*Narodno Sabranie*) tagjai zárt listás, arányos választási

¹³ Aki a nyilvántartásban szerepel, annak kötelessége szavazni: a meghatalmazott általi, személyes, vagy a postai szavazás között lehet választani.

¹⁴ Belga Királyság Választási Törvénye 180. cikk;

http://www.ibz.rrn.fgov.be/fileadmin/user_upload/Elections/fr/europe/Laws/codeelectoral010504.pdf

¹⁵ Belga Királyság Választási Törvénye 180. cikk.

rendszerben jutnak négy évre szóló mandátumhoz.¹⁶ Szavazati joggal rendelkezik a nemzetgyűlési választásokon minden 18. életévét betöltött bolgár állampolgár, aki nem áll bírósági eltöltő ítélet hatálya alatt, illetve nem tölti büntetését. Minden szavazati joggal rendelkező bolgár állampolgár gyakorolhatja e jogát az ország területén kívül is.¹⁷

A külhoni bolgár állampolgár szavazati joga gyakorlásának szándékáról, egy általa aláírt, és postai úton vagy személyesen általa előterjesztett formanyomtatvány kitöltésével nyilatkozhat az adott országban bármely bolgár diplomáciai és konzuli képviseletnél a szavazást megelőző 30. napig. Illetve elektronikus formában is megteheti ezt a Központi Választási Bizottság honlapján. A nyilatkozatban meg kell jelölnie, hogy mely településen kíván szavazni.

Az a választópolgár, aki nem regisztrált a fentiek szerinti választói jegyzékbe, akár a szavazás napján még bejegyezhető az adott külhoni választási bizottság által is egy személyazonosításra alkalmas igazolvány – személyes – felmutatását követően. Mindehhez szükséges egy nyilatkozat (formanyomtatvány) megtétele is, mely szerint az illető választásra jogosult. Azokat a választópolgárokat, akik e Bulgárián kívüli (külföldi) választói névjegyzékekben szerepelnek, a hazai névjegyzékből törlik és Bulgáriában már nem szavazhatnak.¹⁸

A regisztrációs folyamatot követően levélben történő szavazás azonban nem lehetséges, külföldön az adott ország hozzájárulásával létrehozott szavazóhelyiségben élhet a szavazati jogával a bolgár választópolgár.¹⁹

Csehország

A Cseh Köztársaság kétkamarás országgyűlése a 200 tagból álló képviselőházat (*Poslanecká sněmovna*) és a 81 tagból álló szenátust (*Senát*) foglalja magába. A képviselőház tagjait az arányos képviselet elvét figyelembe véve listáról, a szenátus tagjait pedig a többségi elvnek megfelelően egyéni körzetekből választják.²⁰

A képviselőház tagjait 4 évre választják.²¹ Csehországban a cseh állampolgárságú, de külföldön élő állampolgárok csak a parlament alsóházának megválasztásakor gyakorolhatják szavazati jogukat, tehát részben együtt jár az állampolgársággal a szavazati jog.²² Így ebben az esetben szavazati joggal

¹⁶ Legutóbb 2013 februárjában, a májusi nemzetgyűlési választások előtt két hónappal módosították

<http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=19784&lang=en>

¹⁷ Választási törvény 3. cikk (2) bekezdés http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup4/2012-August-27-29/Responses_NVs_2012/20120419_Bulgaria_English_4.pdf

¹⁸ http://www.cik.bg/citizens_abroad?

¹⁹ Létre kell hozni szavazóhelyiséget abban a városban, ahol a Bolgár Köztársaság diplomáciai vagy konzuli képviselete jelen van, illetve azon a településen, ahol nincs diplomáciai vagy konzuli képviselete a Bolgár Köztársaságnak, viszont legalább 100 választópolgár jelezte szavazási szándékát. Több mint 1000 választópolgár nyilatkozata (tehát regisztrációja) esetén egy új szavazóhelyiséget kell létrehozni. 20247/1995 számú törvény 1. cikk (2) bekezdés

²¹ 247/1995 számú törvény 24. cikk

²² Azért mert a törvény csak a képviselőházi választások esetén rendelkezik a külföldi szavazásról, a szenátusi választás eltér ettől.

rendelkezik minden 18. életévét betöltött cselekvőképes cseh állampolgár, aki nem áll törvényen alapuló, közegészség védelmét szolgáló szabadságkorlátozó intézkedés alatt.²³

Az Állami Választási Bizottság (*Státní volební komise*) feladatai közé tartozik, hogy sorsolással meghatározza, mely területi választókörzet szavazataihoz számítják hozzá a külföldön leadott szavazatokat.²⁴ Minden területi választókörzet megfelel egy területi önkormányzatnak (ún. „kraj”-nak), így a külföldön leadott szavazatokat egy meghatározott választókörzetben számolják hozzá az anyaországban leadott szavazatokhoz.

A külügyminisztérium és az adott nagykövetségek feladata, hogy felügyeljék és irányítsák a képviselőházi választások Cseh Köztársaság területén kívüli előkészítését, lefolyását és végrehajtását szervezeti és szakmai szempontból egyaránt.²⁵

Ahhoz, hogy szavazhassanak, a cseh választópolgároknak szerepelniük kell az állandó („belföldi”) választói jegyzékben vagy speciális („külföldi”) választói jegyzékben. Egy választópolgár csak az egyik jegyzékben szerepelhet.²⁶ A képviselőházi választások alkalmával a nagykövetségeknek a speciális választói jegyzékbe fel kell venniük mindazokat, akik állandó külföldi lakóhellyel rendelkeznek, és a felvételt kérelmezik. Így legkésőbb 40 nappal a választásokat megelőzően az érintett választópolgároknak személyesen, írásban regisztrálniuk szükséges a diplomáciai kirendeltségeken. Az regisztrálhat, aki igazolni tudja eredeti dokumentummal vagy hitelesített másolattal személyazonosságát, illetve bizonyítani tudja, hogy az adott nagykövetség illetékességi területén állandó lakóhellyel rendelkezik, és persze azt, hogy cseh állampolgár.²⁷ Emellett külföldön szavazhat az az ideiglenesen külföldön tartózkodó cseh állampolgár is, aki *szavazói igazolvánnyal* rendelkezik, amely feljogosítja arra, hogy az állandó lakóhelyétől eltérő választói kerületben (így akár külföldön is) gyakorolja szavazati jogát.²⁸ Így tehát nem csak azok szavazhatnak külföldön, akik állandó lakóhellyel rendelkeznek. Levélben történő szavazás nem lehetséges, ugyanis csak a nagykövetségeken való személyes szavazás megengedett.

Dánia

A dán választási rendszer egy speciális, listás (arányos) modellen alapuló rendszer, ahol a maximum 178 képviselői helyből a többség egyéni választókerületből, kisebb része pedig egyféle országos kompenzációs listáról kerül kiosztásra.²⁹ Bár a dán alkotmány szerint csak annak van választójoga, aki

23 247/1995 számú törvény 2. cikk

24 247/1995 számú törvény 8. cikk (2) bekezdés i) pont

25 247/1995 számú törvény 14d. cikk és 10. cikk

26 247/1995 számú törvény 4. cikk

27 247/1995 számú törvény 6. cikk (2) bekezdés

28 Az *szavazói igazolványról* részletesebben: 247/1995 számú törvény 6a. cikkben

29 The Parliamentary Electoral System in Denmark. Ministry of the Interior and Health and The Danish Parliament Copenhagen, 2011. 4-5.pp.

elmúlt 18 éves, nem cselekvőképtelen és állandó lakhellyel rendelkezik a Dán Királyság területén, ez utóbbi kitétel értelmezése – újabb és újabb törvényi vélelmek alapján – jelentős mértékben tágult.³⁰ A legutóbbi, 2001-es törvénymódosítás óta azokat a külföldi lakóhellyel rendelkező dán állampolgárokat is a királyság területén tartózkodónak kell tekinteni, akik a távozásukat követő 2 éven belül vissza szándékoznak térni Dániába.³¹ Az általános szabályok szerint a Dániában lakók automatikusan felkerülnek a választói névjegyzékbe, azonban a külföldön élőknek azt külön kérelmezniük kell egy formanyomtatványon, melyet (postai úton) szükséges megküldeni annak az önkormányzatnak, ahol a lakcímnnyilvántartás szerinti legutolsó dániai lakcímük volt.³² A kérelem érvényességéről az egyébként a választások lebonyolításáért felelős minisztérium által felállított Választási Iroda dönt, melynek döntése ellen nincs fellebbezési lehetőség.³³ Amennyiben a regisztrációs kérelmet elfogadták, a külföldről történő szavazásra szó szerinti értelemben postai úton („brevstemmeafgivning”) van lehetőség, ami azonban magyarul inkább elő- vagy előzetes szavazást jelent: erre a dán nagykövetségeken, konzulátusokon, illetve a felelős miniszter által kijelölt ún. szavazattovábbító személy („stemmemodtager”) útján van lehetőség. Előzetes szavazás esetén a szükséges dokumentumokat (szavazólap, ahhoz tartozó boríték, igazolólevél és záróboríték) a felelős miniszter kötelessége eljuttatni a megfelelő helyekre, a nemzeti regisztrációs irodákban vagy a nagykövetségeken kívül például a szavazattovábbító személyhez, aki adott esetben lehet akár dán felségjelzésű kereskedelmi hajó kapitánya vagy tengeri olajfúrótorony vezetője is.³⁴ A szavazás menetrendje ezek után a következő: az illetékes személy előtt az állampolgár hitelt érdemlően igazolja személyazonosságát, majd kitölti a szavazólapot, melyet belehelyez az erre a célra megkapott borítékba. Ezt követően kitölti az igazolólapot és aláírja a szavazattovábbító személy jelenlétében, aki külön papíron igazolja is a szavazat leadását. Ezek után minden dokumentumot belehelyeznek a záróborítékba. A záróborítékot annak az önkormányzatnak kell címezni, ahol az illetőt a fentiek szerint felvették a választói névjegyzékbe. A záróborítékon ezen felül jelölni kell, hogy szavazólapot tartalmaz és hátoldalán fel kell tüntetni a szavazópolgár nevét, születési adatait és lakcímét. Ezt követően a szavazó az egész csomagot átadja a szavazattovábbítóknak – aki lehet tehát egy hajó kapitánya, fúrótorony vezetője vagy az illető miniszter által kijelölt katonai előjárója is –, aki azt postai úton továbbítja az illetékes önkormányzatnak³⁵, ahol a záróborítékot felnyitják és a benne lévő

http://www.thedanishparliament.dk/Democracy/Elections_and_referendums/~media/Pdf_materiale/Pdf_publicationer/English/The%20Parliamentary%20Electoral%20System%20in%20Denmark_samlet%20pdf.ashx

30 Dán Alkotmánytörvény, 29. cikk

http://www.thedanishparliament.dk/Publications/~media/Pdf_materiale/Pdf_publicationer/English/My%20Constitutional%20Act_version10.pdf.ashx

31 Dán országgyűlési választásokról szóló törvény, 2. cikk (3)

http://www.thedanishparliament.dk/Democracy/Elections_and_referendums/~media/Pdf_materiale/Pdf_publicationer/English/valgloven_eng_web_samlet%20pdf.ashx

A törvény számos, egyéb vélelmet is felállít: így a Dán Királyság területén lakóhellyel rendelkezőnek kell tekinteni azt a dán állampolgárt is, aki állami külügyi szolgálatot teljesít, aki dán kormányhivatal vagy helyi magánvállalkozás megbízásából teljesít külügyi szolgálatot, aki dán jótékonyági szervezet megbízásából teljesít külföldön szolgálatot, aki tanulmányi vagy egészségügyi okokból tartózkodik külföldön.

Fentiekkel azonos megítélés alá esik az házastárs vagy regisztrált partner, ha azonos lakcímre vannak bejelentve. A Választási Iroda gyakorlata alapján a diplomataikon kívül legfeljebb 10 éves külföldön tartózkodást „fogad el” a vélelmek fennállásához.

32 Dán országgyűlési választásokról szóló törvény, 16. cikk (1) A regisztrációs formanyomtatvány megtalálható:

<http://valg.oim.dk/media/112833/Ansoeg-skema.pdf>

33 Dán országgyűlési választásokról szóló törvény, 17. cikk

34 Dán országgyűlési választásokról szóló törvény, 58-59. cikk

35 A hajókapitánynak vagy a fúrótorony vezetőjének nem kötelessége továbbítani a szavazatot, ha „halaszthatatlan és fontos üzleti érdek” ügy kívánja. Dán országgyűlési választásokról szóló törvény, 59. cikk (2)

igazolólappal ellenőrzik, hogy az, akitől a szavazat érkezett, valóban regisztrált-e.³⁶ Amennyiben igen, úgy a választói névjegyzékben külön meg is jelölik az illetőt, hogy a szavazás ezen módját választotta, majd a választások napján lezárt szavazóborítékját hozzákeverik a többi szavazathoz.³⁷

Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyság legfőbb jogalkotó szerve a Parlament, mely a Képviselőházból (*House of Commons*) és a Lordok Házából (*House of Lords*) áll. A Lordok Házának tagjai nem választással, hanem kinevezéssel szereznek mandátumot, a Képviselőház tagjait általános, egyszerű többségi választáson, 5 évre választják meg, oly módon, hogy az egyéni választókerületekben az egyfordulós rendszerben a legtöbb szavazatot kapott képviselő jut közvetlenül mandátumhoz, a „győztes mindent visz” rendszer alapján („first past the post”).

Az Egyesült Királyságban az szavazhat a parlamenti választásokon, aki regisztrált a lakóhelye szerinti választási irodánál,³⁸ nem tartozik valamilyen kizáró tényező (pl. egyes elítéltek vagy kényszergyógykezelés alatt állók)³⁹ alá, betöltötte a 18. életévét és a Brit Nemzetközösség (Commonwealth) vagy Írország állampolgára.⁴⁰

A választáson csak az vehet részt, aki regisztrált. A regisztrációt évente augusztus és november között (ún. annual canvass) a választási iroda hivatalnokai által minden háztartásnak levélben megküldött regisztrációs úrlapon kell a választópolgároknak megtennie.⁴¹ A regisztrációra nyitva álló másik időszak decembertől augusztusig tart, ilyenkor a választópolgárok egyénileg regisztrálhatnak a helyi választási irodáknál személyesen, vagy az azok honlapjáról letölthető regisztrációs úrlap kitöltése, kinyomtatása és aláírása után, postai úton elküldve azt helyi választási irodának. A választói névjegyzékbe történő regisztráció elengedhetetlen feltétel ahhoz, hogy szavazni tudjon a választópolgár. Az észak-ír regisztrációs szabályok eltérőek, mivel nincs kötelező regisztrációs időszak, hanem a választópolgárok egész évben egyénileg regisztrálhatnak, illetve mert egyszeri regisztráció után a választópolgár folyamatosan nyilvántartva marad a regisztrációs rendszerben, azt csak akkor kell frissítenie, ha elköltözik.

Az állam elismeri a kettős állampolgárságot. Nem alkalmaznak külképviseleti szavazást. A választópolgár, a választói névjegyzékbe történő regisztrációt követően, ha nem személyesen adja le szavazatát a helyi választási irodánál, megteheti ezt postai, ill. meghatalmazott útján is.

³⁶ A postaköltséget annak az intézménynek kell viselnie, ahol a szavazatot leadták. In: The Parliamentary Electoral System in Denmark. Ministry of the Interior and Health and The Danish Parliament Copenhagen, 2011. 26.p.

³⁷ Dán országgyűlési választásokról szóló törvény, 60-67. cikk

³⁸ http://www.aboutmyvote.co.uk/why_should_i_register_to_vot1/common_voting_registering_my.aspx

³⁹ Representation of the people Act 1983, Part 1. F.3. és F.5. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1983/2/body>

⁴⁰ Representation of the people Act 1983, Part 1. F.1. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1983/2/body>

⁴¹ A regisztrációs periódusban a háztartásban egy kijelölt személy felelős azért, hogy a háztartásban élő összes választásra jogosult visszajuttassa a regisztrációs lapot. Akik nem regisztrálnak súlyos pénzbüntetésre számíthatnak.

A külföldön tartózkodó választópolgár, ha hazautazását nem tudja megoldani és nem tud személyesen szavazni, szavazhat levélben, ill. meghatalmazott útján. A regisztráció (ún. „overseas Voter”-ként történő regisztráció) során abban a választókerületben veszik fel a választói névjegyzékbe, ahol legutóbb lakott, azzal a kikötéssel, hogy tizenöt évnél⁴² nem régebben él külföldön, amennyiben igen, vagyis tizenöt éve nincs nyilvántartva regisztráltként, nem veszik nyilvántartásba, így nem szavazhat.⁴³ A postai úton, levélben történő szavazást külön űrlap kitöltésével és aláírt formában történő megküldésével kell kérni a választási irodánál, de külön nem kell indokolni annak okát. A választási iroda a szavazólapokat legkésőbb a választást megelőző egy héttel eljuttatja a megadott külföldi címre. A levélben szavazás esetén az általános választójogi feltételeken és a regisztráción kívül egy fontos feltétel van, a levélnek meg kell érkeznie a választási irodához a választás napján 22:00 óráig⁴⁴. A választási tájékoztató külön felhívja a figyelmet arra, hogy a levél postára adásával, csak olyan személyt bízson meg a választópolgár, akiben megbízik.⁴⁵

A külföldön tartózkodó állampolgár szavazhat meghatalmazott útján is, ilyenkor a törvény többlet-feltételként támasztja annak megindokolását, hogy miért nem tud a választópolgár személyesen, vagy levélben szavazni. A megfelelő meghatalmazás birtokában a meghatalmazott (aki általános választójoggal rendelkező állampolgárok közül bárki lehet, de egyszerre maximálisan csak két választópolgár helyett szavazhat meghatalmazottként) a választópolgár helyett szavaz az adott választókerületben.⁴⁶

A tengerentúl szolgáló fegyveres erők tagjai kétfajta választási névjegyzékbe történő regisztráció közül választhatnak. Amennyiben hosszabb ideig teljesítenek katonai szolgálatot, és többször váltanak lakcímet, lehetőségük van ún. „Szolgálati Regisztrációt” (register in Service Voting) választani, mely alapján egy meghatározott címre kerülnek bejelentésre – akkor is, ha többször áthelyezik őket-, ill. könnyítés még, hogy ez a regisztráció 5 éves periódusra szól, tehát nem kell évente megújítani. Amennyiben a fegyveres szolgálatot teljesítő nem kíván a fenti lehetőséggel élni, akkor választhatja, az általános, fent részletezett választási névjegyzékbe történő regisztrációs lehetőséget is. A fegyveres erők tagjai levélszavazással vagy meghatalmazás útján szavazhatnak.⁴⁷

42 Az észak-ír szabályozás ebben az esetben is eltérő, ahhoz, hogy Észak-Írországban regisztrálhasson valaki a választói névjegyzékben, a regisztrációt megelőző 3 hónapon keresztül állandó lakóhellyel kell, hogy rendelkezzen Észak-Írországban.

<http://www.eoni.org.uk/Register-To-Vote/Registration-FAQs/Am-I-eligible-to-register>
Representation of the people Act 1983, Part 1. F.10. 4. (2) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1983/2/body>

43 <http://www.parliament.uk/about/how/elections-and-voting/general/> A népképviselétről szóló 2000. évi törvény tette lehetővé a levélszavazást.

44 Az észak-ír szabályozás eltérő, indoklási kötelezettséget ír elő a választópolgárnak, hogy miért a postai úton történő szavazást és nem tud személyesen szavazni. <http://www.eoni.org.uk/Vote/Voting-by-post-or-proxy>

45 http://www.aboutmyvote.co.uk/how_do_i_vote/voting_by_post.aspx

46 http://www.aboutmyvote.co.uk/how_do_i_vote/voting_by_proxy.aspx

47 http://www.aboutmyvote.co.uk/register_to_vote/armed_forces.aspx

Észtország

A 101 tagú, egykamarás észti parlament, a *Riigikogu* tagjait egy speciális, alapvetően arányos választási rendszerben, egyfordulós voksolás során országos listáról választják meg a szavazópolgárok. Bár Észtország területe 12 választókerületre van osztva, a választás végeredményét „három körös” kalkuláció után határozzák meg: első körben kvóta alapján és az egyéni jelöltek által elért szavazatszámok alapján osztják ki a helyeket, a másodikban az országosan 5%-ot elért pártok képviselői között, a harmadik körben pedig egy kompenzációs mechanizmus alapján lehet képviselői helyeket szerezni a pártok országos listáiról.⁴⁸

Az általános szabályok szerint választójoggal rendelkezik az az észti állampolgár, aki 18. életévét betöltötte. Nem vehet részt a választásokon, akit cselekvőképtelenségére tekintettel a választójogból kizártak, vagy aki bírósági ítélet alapján bűncselekmény elkövetése miatt szabadságvesztés büntetését tölti.⁴⁹ Ezek alapján azon észti állampolgárok, akik ideiglenesen vagy huzamosabb ideig külföldi állam területén tartózkodnak vagy élnek, választójoggal rendelkeznek.

A külföldön élő észti állampolgárok postai úton vagy a külképviseleteken szavazhatnak; mindkét esetben a szavazás lebonyolítása a külképviselet feladata és hatásköre.⁵⁰ A külképviselet az érintett személyek listáját az Észt Népeesség-nyilvántartótól kapják meg. Amennyiben ismert az adott személy külföldi lakcíme vagy tartózkodási helye, a külképviselet postai úton vagy e-mailben megküldi számára a választási értesítőt, mely tartalmaz minden, a szavazással kapcsolatos információt, így azt is, hogyan kell jelentkezni (tehát regisztrálni) postai úton történő szavazásra, hogyan kell postai úton vagy a külképviseleteken szavazni. Azon huzamosabb ideje külföldön élő észti állampolgárok, akik már szerepelnek a népeesség-nyilvántartás fenti listáján és postai úton kívánnak szavazni, levélben megküldhetik az adott államban lévő észti külképviseletre személyazonosító okmányaik másolatát (!), valamint külföldi tartózkodási helyüket, lakcímüket. A nyilvántartásban nem szereplő állampolgárok ezen felül kötelesek megküldeni legutolsó észtiországi címüket – ennek hiányában szüleik vagy nagyszüleik észtiországi címét. Az ideiglenesen külföldön tartózkodók kötelesek megadni észtiországi címüket.

Az időben jelentkezőknek a külképviselet postán megküldi a szavazólapot, annak a választókerületnek a jelöltlistáját, ahová az állampolgárt a választói névjegyzékbe felvették, valamint két borítékot. A kitöltött szavazólapot a választópolgár behelyezi az egyik borítékba, majd ezt a másikba, melyre szükséges ráírnia nevét, személyazonosító számát, valamint választókerületét. A teljes csomagot postai úton kell eljuttatni a külképviseletnek, mely továbbítja azt a Nemzeti Választási Bizottságnak. Ez ellenőrzi, hogy az illető szerepel-e a névjegyzékben, illetve nem szavazott-e többször. Ha mindezeket rendben találják, továbbítják a levelet az illetékes megyei választási bizottságnak, mely azt a többi szavazat közé keveri. Az észti felségjelzésű hajókon tartózkodók

48 Észt választási törvény 62.§ <http://www.legaltext.ee/text/en/X60044K4.htm>

49 Az Észt Köztársaság Alkotmánya 57-58.§§ <http://www.president.ee/en/republic-of-estonia/the-constitution/#2>

Észt választási törvény 4.§

50 Észt választási törvény 49-55.§§

fentiekhez hasonló módon szavazhatnak, azzal az eltéréssel, hogy ilyen esetben a hajó kapitánya látja el a külképviseletek feladatát és hatáskörét.⁵¹

Finnország

A finn Parlament (*Eduskunta*) 200 tagját arányos, területi listás választási rendszer alapján választják meg. Az országgyűlési választásokon választójoggal rendelkezik mindenki, aki finn állampolgár és betöltötte 18. életévét – nem kötelező elem tehát a finnországi lakcím, ez kizárólag az önkormányzati választásokon feltétel.^{52 53}

A szavazásra jogosultak listáját a Néesség-nyilvántartó Információs Rendszerben szereplő adatok alapján a Néesség-nyilvántartó Központ állítja össze, külön választási regisztráció tehát nem szükséges: a választói névjegyzékben szerepel a jogosultak neve, személyes azonosító kódja, választási körzetük, a tartózkodási országuk (ha az nem Finnország), a regiszterbe vétel időpontja, valamint azon választási iroda, amelynek adminisztrációs körzetébe tartoznak.⁵⁴ Azon választópolgárok, akik a választást megelőző 51. napig nem rendelkeztek finnországi állandó lakcímmel vagy tartózkodási hellyel, és jelenlegi tartózkodási- vagy lakcímük nem Finnország területén található, automatikusan Helsinki szavazókörzetébe tartozónak minősülnek.⁵⁵ A Néesség-nyilvántartó Központ ezen lista alapján köteles gondoskodni a szavazási értesítők, informáló dokumentumok összeállításáról, és az ismert lakcímmel rendelkező, nyilvántartásban szereplő jogosultak részére postai úton való kézbesítésről.⁵⁶

A szavazás napján nem Finnországban tartózkodók számára – a külföldön élő finn állampolgárok és a turistaként külföldön tartózkodók számára egyaránt – lehetőség van „előzetes szavazásra”. A jogosultak értesítése, informálása az előzetes szavazás részleteiről – mint például az adott szavazóhelyen lévő szavazási idő, szavazási rend – a helyi (külföldön felállított) választási bizottságok feladata. Ennek a kötelezettségnek alapvetően a szavazóhelyiségekre kihelyezett hirdetések útján, vagy ha szükséges más eszközökkel (például a honlapra kihelyezett, azonos tartalmú tájékoztatóval) tesznek eleget.⁵⁷ A külföldön élő finnek számára a választásokat megelőző 11. és 8. nap között van lehetőség a voksolásra az előzetesen kijelölt szavazóhelyiségekben, amelyek javarészt megegyeznek a külföldi finn diplomáciai missziókkal, de külföldön tartózkodó finn hajókon dolgozó

51 Észtt választási törvény 56.§

52 Finn választási törvény (714/1998. törvény) 2.§

<http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1998/en19980714.pdf>

Finn alkotmány:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>

53 A finn helyi önkormányzatokról szóló törvény 16.§ <http://www.localfinland.fi/en/authorities/local-self-government/Documents/Finnish%20Local%20Government%20Act.pdf>

54 Finn választási törvény 18.§

55 Finn választási törvény 18.§

56 Finn választási törvény 21.§

57 Finn választási törvény 49.§

finn legénység tagjainak a hajón is lehet szavazni.^{58 59} A külföldön történő, előzetes szavazás általános megszervezése és lebonyolítása a fentiekén kívül a külügyminisztérium hatásköre.

Az előzetes szavazásra jogosult személy miután személyazonosságát és választási jogosultságát személyesen igazolta, kap egy szavazólapot, egy hozzá tartozó borítékot, valamint a választási jogosultságára vonatkozó adatokat tartalmazó kísérőlevelet, és az ehhez tartozó fedőborítékot. Ezek után időt és igény esetén oktatást kell biztosítani a szavazó számára a szavazólappal való ismerkedés céljából. Az adatait tartalmazó kísérőlevelet alá kell írni, bizonyítandó, hogy elismeri, az saját adatait tartalmazza. Ezek után személyesen meg kell jelenni az előzetes szavazóhelyen, ahol a választási bizottság ellenőrzi a választásra való jogosultságot, és a regiszteren jelzik, hogy az illető szavazott. A lezárt borítékot lepecsételik. A helyi választási bizottság (jellemzően a diplomáciai misszió vezetője) köteles gondoskodni arról, hogy – postai vagy „egyéb megbízható módon” – a küldemény eljusson a finn központi választási bizottsághoz.⁶⁰ A finn hajók legénységének esetében a helyi választási bizottság (jellemzően a hajókapitány) juttatja el a választási csomagot a finn külügyminisztérium vagy diplomáciai képviselő részére, akik gondoskodnak arról, hogy az eljusson a központi választási bizottsághoz. Ezek után a bizottság ellenőrzi a kísérőlevél alapján, hogy arra jogosulttól származik-e a szavazat, majd a szavazatokat választókerületek szerint szétválogatják, és lezárva, biztonságos helyen tárolják őket a szavazás napjáig.

Franciaország

A francia törvényhozásnak két kamarája van: a Nemzetgyűlés (*Assemblée Nationale*) 577 képviselőjét a választók két fordulóban, közvetlenül, többségi rendszerben választják öt évre, még a Szenátus (Sénat) 348 tagját közvetve, hat évre, két fordulóban.

Franciaországban az egykori gyarmati rendszer miatt komoly hagyománya van a külföldi francia állampolgárok parlamenti képviseletének, például a meghatalmazás útján történő szavazás régóta biztosított⁶¹. A legújabb szabályok alapján, a külföldön élő francia állampolgárok a Nemzetgyűlésbe közvetlenül választhatnak képviselőket.

Szavazásra az jogosult, aki szerepel a választók névjegyzékében, amelybe hivatalból kerülnek be a 18. életévüket betöltött, belföldi lakcímmel rendelkező állampolgárok, akikkel szemben nem áll fenn törvényi kizáró ok.

A külföldön élő franciák is regisztrálhatnak személyesen a belföldi választói névjegyzékbe. A regisztráció annál az önkormányzatnál történhet, ahol a kérelmező született, vagy ahol utolsó

---

58 Finn választási törvény 47.§

59 Finn választási törvény 9.§

60 Finn választási törvény 62.§

61 Francia választójogi törvény 71§-78§

lakcíme volt, vagy az utolsó tartózkodási hely szerinti önkormányzatnál (legalább 6 hónapos tartózkodás esetén), vagy annál az önkormányzatnál, ahol valamely felmenője regisztrálva volt (negyedik generációig visszamenően). Ha megtörténik a belföldi regisztráció, akkor az érintettek belföldi szavazónak minősülnek és a hazai (franciaországi) jelöltekre szavazhatnak.

A külföldön élő franciák – akik nem regisztráltak belföldön – saját választókerületekben, saját jelöltekre szavazhatnak a Nemzetgyűlés választásakor. A választókerületek száma a konzuli névjegyzékben szereplők számától függ. A konzuli névjegyzékbe (tulajdonképpen a külföldön élők választói névjegyzéke) személyesen lehet regisztrálni, a választásokat megelőző év december 31-ig, egy erre rendszeresített formanyomtatvány kitöltésével, az illető lakhelye szerinti konzulátuson vagy követségen.⁶² A formanyomtatványon részletesen meg kell adni a személyes adatokat, valamint be kell mutatni a személyazonosságot igazoló okmányt is.

A konzuli névjegyzékben szereplők számára adott a lehetőség, hogy levélben szavazzanak, ezt levélben kell kérniük. A kérelmet annak a konzulátusnak kell címezni, ahol felvették őket a névjegyzékbe, a kérelem leadásának határideje 2012-ben március 31-e volt.⁶³

A levélben szavazók számára a szavazáshoz szükséges dokumentumokat az a konzulátus kézbesíti két héttel a választások napja előtt, ahol leadták a leveles szavazás iránti kérelmüket; a dokumentumok a következők: szavazólap, szavazóboríték, azonosító boríték, egy záró boríték. A szavazóboríték egyedi azonosításra alkalmatlan, ezt nem szükséges lezárni, a szavazóborítékot bele kell tenni az azonosító borítékba, melyre a szavazó ráírja nevét és aláírásával hitelesíti azt, ezek után mindkét boríték bekerül a záró borítékba, mely mentesített boríték és előre fel van címezve. A beérkezett szavazatok összesítése során az azonosító boríték alapján megállapítják, hogy a szavazó szerepel-e a konzuli névjegyzékbe, majd az érvényes szavazóborítékokat összekeverik és az ilyen módon anonimizált szavazatokat összesítik.

2013 óta a külföldön élő állampolgárok közvetve a szenátusi választásokon is képviseltetik magukat, a szenátorokat megválasztó testületbe (*College Électorale*) automatikusan bekerülnek az Nemzetgyűlésbe a külföldön élő franciák által megválasztott képviselők is.⁶⁴

Görögország

Görögország egykamarás országgyűlésében (*Vouli ton Ellinon*) 300 hely van, amelyből 250-et a

⁶² Létezik az úgynevezett külföldön élő franciák listája is, erre bármely francia állampolgár felkerülhet, aki 6 hónapnál régebben külföldön (tehát az is aki, soha sem élt Franciaországban) és kéri az illetékes konzulátuson a felvételét. Az ezen a listán szereplők, kifejezetten erre irányuló kérelmük hiányában, automatikusan felkerülnek a konzuli névjegyzékbe.

⁶³ A legutóbbi választások óta biztosított az internetes szavazás is. Ennek módja, hasonló a leveles szavazáshoz, ugyanúgy feltétele a konzuli névjegyzékbe való feliratkozás, majd egy kérvényt kell küldeni annak a konzulátusnak, amely a névjegyzékbe felvette a választót. A kérelem a személyes adatokon kívül tartalmazza az email címet is, a választások előtt két héttel a konzulátus küldi meg az elektronikus szavazáshoz szükséges adatokat (felhasználónév, jelszó)

⁶⁴A Franciaországon kívül élő franciák képviseléről szóló 2013. évi 659. törvény 44§

választókerületekből töltenek be, a maradék 50 helyet pedig a legtöbb szavazatot kapott párt kapja meg. A parlamentbe jutáshoz a pártoknak a leadott szavazatok 3%-át kell megszerezniük.

A választásokra négy évente, hagyományosan vasárnap kerül sor. A görög alkotmány értelmében minden tizennyolcadik életévét betöltött állampolgár szavazhat, ezt a jogot csak a cselekvőképzetlenségre, illetve bizonyos bűncselekmények elkövetésére való tekintettel lehet korlátozni. Az alkotmány rendelkezései szerint az aktív választójog gyakorlása kötelező.⁶⁵ Ennek ma már gyakorlati jelentősége nincs, régen szankciók fűződtek az elmaradásához.

Bár külföldön élő görögök szavazati joga az alkotmányban biztosított jog, alsóbb szinten történő szabályozása azonban hiányos, jóformán nincs. Ezzel kapcsolatban Emberi Jogok Európai Bírósága (Sitaropoulos és Giakoumopoulos v. Görögország-ügy) ugyan nem marasztalta el Görögországot, viszont határozatában rögzítette, hogy az immáron 35 éve a görög alkotmány részét képező, vonatkozó paragrafus nem maradhat alsóbb szintű törvényi kibontás nélkül, különös tekintettel arra, hogy az Európa Tanács már korábban is felszólította a tagállamokat, hogy külföldön élő állampolgáraik részére biztosítsák a választásokon való teljes részvétel lehetőségét.^{66 67}

Hollandia

A holland választási rendszer a kétkamarás parlament alsóháza (*Tweede Kamer der Staten-Generaal*) 150 képviselőjének megválasztására irányuló listás, arányos választási rendszer.⁶⁸ Választásra jogosult az, aki elmúlt 18 éves a választás napján és már a jelöltállítás lezárultakor holland állampolgár; az előbbi kitételeknek megfelelő, azonban a Holland Antillákon vagy Arubán élő holland állampolgár csak akkor vehet részt a választásokon, ha legalább tíz évig Hollandiában lakhellyel rendelkezett, vagy ha az említett „tengeren túli területeken” a Holland Királyság megbízásából közszolgálatot teljesít.

A külföldi lakóhellyel rendelkező holland állampolgárok minden korlátozás nélkül szavazhatnak a választásokon, ha ezt a szándékukat leghamarabb hat hónappal, de legkésőbb hat héttel a választás előtt bejelentik. A bejelentés a holland diplomáciai képviseleteken keresztül a hágai önkormányzatnál, mint választási szervnél történik, ha egy országgal nem áll fenn diplomáciai kapcsolat, onnan levélben kell közvetlenül a hágai önkormányzathoz fordulni.⁶⁹ Az erre a bejelentésre szolgáló formanyomtatvány beszerezhetőségét (kiküldése) idejét, helyét önkormányzati rendelet, a formanyomtatvány-mintát miniszteri rendelet határozhatja meg⁷⁰. A hágai önkormányzat kezeli a névjegyzéket, a külföldön élő szavazókról a választói névjegyzéktől független adatbázist vezethet,

65 Görögország alkotmánya 51.cikk

<http://www.hri.org/docs/syntaxma/>

66 [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109579#{"itemid":\["001-109579"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109579#{)

67 [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109579#{"itemid":\["001-109579"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109579#{) (CASE OF SITAROPOULOS AND GIAKOUMOPOULOS v. GREECE, A. The Chamber judgment 48-49-es pont)

68 <http://www.houseofrepresentatives.nl/house-representatives> és <http://www.houseofrepresentatives.nl/elections>

69 1989. évi szeptember 28-i törvény, D3 bekezdés.

70 1989. évi szeptember 28-i törvény, D3 bekezdés 9. pont; <http://www.lexadin.nl/wlg/legis/nofr/eur/lxwened.htm>

melybe a regisztrációs kérelemmel automatikusan lehet bekerülni, és a továbbiakban a szavazást megelőzően a hágai önkormányzat, mint választási szerv a választásokat megelőzően kiküldött értesítéssel hívja fel a figyelmet a regisztráció lehetőségére⁷¹.

A választásokon postai szavazásra jogosultak azok, akiknek a tartózkodási helye Hollandián kívül esik (külföldön élő állampolgárok); a szavazás ezen módját nyilvántartásba vételükkel együtt, a szavazólap megküldéséhez szükséges cím megjelölésével kérelmezhetik.⁷² A kérelemről a polgármester (burgomaster) dönt, döntését rövid időn belül (hét nap) kell meghoznia, melyhez indoklási kötelezettség társul. A polgármester postai szavazásra irányuló jogosultság igazolására szolgáló iratot (postai szavazási igazolás) ad ki, mely a gyakorlatban igazolólapként funkcionál és nem kérelmezhető újra.⁷³ A külföldről történő szavazáshoz a dokumentumokat (szavazólap, ahhoz tartozó boríték, postai szavazási igazolás és záróboríték) a választási szervnek (hágai polgármester) kötelessége eljuttatni a kérelemben megadott címre.⁷⁴ A külföldön élő állampolgár kitölti a szavazólapot, melyet belehelyez az erre a célra kapott borítékba. Ezt követően aláírja postai szavazási igazoláson a szavazat saját kezű leadásáról szóló nyilatkozatot, majd belehelyezi a záróborítékba. A záróboríték a szavazót regisztráló önkormányzatnak már előre megcímezett, további teendő csak a boríték gondos lezárása és a postára adás, itt a lepecsételésről is meg kell győződni⁷⁵ A borítéknak a választás napján 15 óráig meg kell érkezni a regisztráció helye szerinti választási szervhez (hágai polgármester), ha elkésett, a szavazat érvénytelen. A polgármester elvégzi a formai ellenőrzést, az elkésett, nem hivatalos választóborítékban visszaérkezett, sérült, vagy más fogyatékoságban szenvedő borítékokat félreteszi, és típus szerint gyűjti, majd szétbonthatatlanul rögzíti és a csomagot lepecsételi. A megfelelő szavazatoknak az önkormányzat által postai szavazatok számlálására kizárólagosan kijelölt (felállított) szavazóközetekbe juttatásáról a választás napján 19 óráig gondoskodik.⁷⁶ A záró borítékot választási bizottság (szavazóbizottság) nyitja fel és a benne lévő igazolólapal ellenőrzik, hogy az, akitől a szavazat érkezett, valóban regisztrált-e, és a kérelemben jelölt aláírás egyezik-e a postai szavazási igazoláson szereplővel. Minden rendellenes esetben a boríték félretételre kerül, és a polgármester eljárásával megegyezően jár el a bizottság. Amennyiben a belső borítékot rendben találják, azt az urnába helyezik, és a megelőző folyamat végén sor kerül a szavazatok megszámlálására.⁷⁷

A Királyság külügyminisztere a belügyminiszterrel egyetértésben kijelölhet diplomáciai képviselőket a postai szavazatok fogadására, ez esetben a borítékokon az adott képviselő címe állhat, a hágai polgármester által kijelölt személy (delegált) és a képviselőten felállt bizottság a választási bizottság (szavazóbizottság) és a polgármester szavazatok beérkezésével és számlálásával kapcsolatos feladatokat egyformán ellátja.⁷⁸

71 1989. évi szeptember 28-i törvény, D3a bekezdés.

72 1989. évi szeptember 28-i törvény, M1-M4 bekezdések.

73 1989. évi szeptember 28-i törvény M2.2 bekezdés.

74 1989. évi szeptember 28-i törvény M6 bekezdés.

75 1989. évi szeptember 28-i törvény M7 bekezdés.

76 1989. évi szeptember 28-i törvény M8 bekezdés.

77 1989. évi szeptember 28-i törvény M8, N1 bekezdések.

78 1989. évi szeptember 28-i törvény M13 bekezdés.

Horvátország

A horvát parlament (*Hrvatski sabor*) 151 tagját a horvát állampolgárok – független attól, hogy az illető rendelkezik-e vagy korábban rendelkezett-e horvátországi lakcímmel – négyévente, közvetlen, általános, egyenlő és titkos választójog alapján választják.⁷⁹ A 151 képviselő közül 140 egyéni választókerületből kerülhet be a parlamentbe, 8 a Horvátországban élő kisebbségek, 3 pedig a külhoni horvát állampolgárok szavazatai alapján. A horvát diaszpóra 43 országban van szétszórva, de 70 százalékuk a Bosznia-Hercegovinában él.⁸⁰

Mivel Horvátországban hosszú ideig problémát jelentett a (külhoni) választói névjegyzék pontatlansága, 2012 decemberében módosították a regisztrációra vonatkozó szabályozást, és bevezették az aktív, előzetes regisztrációt a külföldön élő horvátok számára.⁸¹ Ez alapján minden parlamenti választás előtt regisztrálnia kell a külhoni horvátoknak.⁸² A diplomáciai és konzuli hivataloknak közzé kell tenniük az eljárás módját, idejét és helyét az aktív regisztráció teljes idejére. A nyilvántartásba vételi kérelmet a választás kiírását követően, a választást megelőző 10. napig kell eljuttatnia a külhoniaknak az adott külképviseletekhez e-mailben, faxon vagy postán, amennyiben mellékelik a személyi okmányaik fénymásolatát (horvátországi tartózkodás esetén – akinek nincs lakcíme – ott kell regisztrálni, ahol az illető szavazni szeretne).

Amennyiben az adott külhoni szavazót felvették a választói névjegyzékbe, választójogát személyesen, a külföldön kialakított szavazóhelyiségekben gyakorolhatja, leveles szavazásra nincs lehetőség. Szavazóhelyiségeket a nagykövetségeken és konzulátusokon kívül azonban más helyszíneken is kialakítanak: 2007-ben például 43 országban 200 helyszínen szavazhattak a külhoni horvátok. Ebből 124 szavazóhelyiség Bosznia-Hercegovinában volt. A külhoni szavazás 2 napig tart, egy nappal korábban kezdődik, mint a horvátországi voksolás. A külhoni szavazást választási bizottságok felügyelik, melyről jelentést küldenek az Állami Választási Bizottságnak (DIP).

Írország

A törvényhozó hatalmat Írországban a kétkamarás parlament (*Oireachtas*) képviseli.⁸³ A parlament a felsőházból (*Seanad* - szenátus) és az alsóházból (*Dáil* - képviselőház) áll. A hatalom elsősorban a képviselőház és a miniszterelnök kezében összpontosul. A Szenátus 60 tagját részben választják, részben kinevezéssel nyernek mandátumot. A Képviselőház 166 tagját közvetlenül választják.

79 Horvát országgyűlési választási törvény, 8.§ <http://www.zakon.hr/z/355/>

80 <http://www.ned.org/docs/121107-Bartulac-Blanc.pdf>

81 Horvát regisztrációs törvény <http://www.zakon.hr/z/558/Zakon-o-registru-bira%C4%8Da>

82 A nyilvántartásba vételhez az állampolgároknak ezt a nyomtatványt kell kitölteniük: <http://si.mvp.hr/Portals/SI/File/050313-Zahtjev%20za%20aktivnu%20registraciju.pdf>

83 Citizens Information - Houses of the Oireachtas

http://www.citizensinformation.ie/en/government_in_ireland/national_government/houses_of_the_oireachtas/

Választásokat általános választójog alapján ötévente tartanak. Az arányos írásbeli választási rendszerben a szavazók nem csak a választott párt iránti támogatásukat fejezhetik ki, de a jelöltek rangsorba állításával a többi pártot is preferenciális mandátumokhoz juttathatják.

Az állampolgárság mellett a választójog feltétele, hogy a választó a választás évének februárjában már betöltötte a 18. életévét és Írországban rendelkezik lakóhellyel. Írország ugyanis azon országok közé tartozik, amely abszolút feltételként írja elő a választáson vagy népszavazáson való részvételhez az írországi lakhelyet. A lakhellyel nem rendelkező írásbeli választók, valamint az emigránsok nem kerülhetnek rá a minden évben újra összeállított választói névjegyzékre, illetve arról törlésre kerülnek. Postai úton történő szavazatleadást az írásbeli törvények – alanyi jogon – kizárólag (i) külszolgálatot teljesítő diplomaták és házastársuk, valamint (ii) katonai szolgálatot teljesítők részére biztosít. Emellett a következő – egyébként a rendes választói névjegyzékben szereplő – személyek is kérelmezhetik a felvételüket a postai választói névjegyzékbe: (iii) a Garda Síochána tagjai (rendőrök), (iv) akik fizikai állapotuk vagy fogyatékosságuk miatt nem tudnak személyesen szavazni, (v) akik szabadságvesztés büntetésüket töltik, valamint (vi) akik munkakörük jellege miatt nem tudnak a szavazás napján a szavazóhelyiségben megjelenni. Az (i)-(ii) esetekben a postai névjegyzékbe történő felvétel hivatalból történik, míg a (iii)-(vi) esetben az állampolgárnak kell azt kérelmeznie a lakóhelye szerint illetékes helyi önkormányzatnál (local authority) az erre rendszeresített formanyomtatványon, és esetükben a postai választói névjegyzékbe történő felvétel feltételeit a helyi önkormányzat vizsgálja és annak megalapozottságáról határozatban dönt. A postai névjegyzékbe történő felvétel kizárja, hogy az adott szavazáson az állampolgár szavazóhelyiségben adhassa le a szavazatát. Minden egyes választókerülethez külön-külön postai névjegyzék tartozik, a törvény pedig kimondja azt is, hogy a szabályozás célja, hogy a szavazatszámolásnál ne lehessen megállapítani, hogy az adott választókerületben az egyes állampolgár szavazóhelyiségben vagy postai úton adta le a szavazatát.

A postai szavazáshoz szükséges dokumentáció előzetesen kerül kiküldésre a szavazó részére olyan módon, hogy a szavazólapot a szavazattovábbító⁸⁴ lepecsételi, majd az igazolólapmal és a hivatalos záróborítékokkal együtt könyvelt levélpostai küldeményként megküldi a szavazónak.⁸⁵ A szavazó a szavazólap kitöltését és lezárását a Külügyminisztérium erre külön meghatalmazással rendelkező munkatársa jelenlétében végzi (a titkosság biztosítása mellett), aki a szavazó személyazonosságát is ellenőrzi.⁸⁶ A szavazó egyúttal kitölti az igazolólapot, majd a szavazólap lezárt borítékjával együtt egy borítékba helyezi. A borítékot az állampolgár átadja a szavazattovábbítóknak, aki azt a postai szavazásra felcímkézett külön urnában gyűjti. A szavazás lezárását követően a postai szavazatokkal teli urnákban a borítékokat felnyitják (a szavazattovábbító által meghatározott helyszínen és időpontban, melyről a választási megfigyelőket előzetesen értesíti), az igazolólapokat ellenőrzik, majd a szavazólapokat tartalmazó lezárt borítékokat különválasztják az igazolólapoktól. Ezt követően – az igazolólapoktól elkülönített, anonimizált – borítékokat felnyitják, a benne lévő szavazólapot külön

⁸⁴ A szavazattovábbító az írásbeli választási törvények szerint a választások lebonyolításáért felelős hivatalnok. A szavazattovábbító Dublin és Cork megyékben a sheriff, más megyékben a megyei jegyző (county registrar). Ld. Írásbeli választási törvény 5. fejezet (Returning Officers)

⁸⁵ Írásbeli választási törvény S.68(2)-(5) <http://www.irishstatutebook.ie/1992/en/act/pub/0023/print.html#sec14>

⁸⁶ Írásbeli választási törvény S.65

urnában összegyűjtik.⁸⁷ Ezt a szavazattovábbító lezárja és lepecsételi, és gondoskodik annak eljuttatásáról a megfelelő választókerületbe (az urna átszállításának a pontos technikai megoldását a törvény nem részletezi). A postai úton leadott szavazatokat a választókerületben – szavazattovábbító által a szavazatszámllálásra kijelölt helyiségben - közvetlenül a szavazatszámllálás megkezdése előtt hozzákeverik a szavazóhelyiségben leadott szavazatokhoz.⁸⁸

Lengyelország

Lengyelország törvényhozó hatalmát - a lengyel alkotmány⁸⁹ alapján – a 4 évre választott kétkamarás parlament (lengyelül *Zgromadzenie Narodowe*, azaz nemzetgyűlés) gyakorolja, mely a 460 tagú alsóházból (*Sejm*), valamint a 100 tagú szenátusból (*Senat Rzeczypospolitej Polskiej*) áll. Az alsóházban kizárólag a körzeti listákról lehet mandátumot szerezni, nyílt listás rendszerben,⁹⁰ a szenátusba egyéni mandátumokkal kerülnek a szenátorok. A képviselők illetve a szenátorok megválasztása egy időben, egyszerre történik.

Belföldön választási regisztráció nincs. Az állandó választói jegyzékben⁹¹(a továbbiakban: jegyzék), melyet a község/város (a továbbiakban: község) vezet, minden tartósan a község területén lakó, választójoggal rendelkező személy szerepel. A jegyzék alapján készítik el a választói névjegyzéket⁹²(a továbbiakban: névjegyzék), amelyet a kiírt választások esetén használnak. A jegyzéket és a névjegyzéket a község vezeti.

Külföldön, diplomáciai kirendeltségen akkor szavazhatnak a választás alatt külföldön tartózkodó választók, hogyha rendelkeznek érvényes lengyel útlevéllel, és legkésőbb a választást megelőző 3. napon benyújtott egyéni jelentkezésük alapján (melyet szóban, írásban, telefonon, táviratban, faxon vagy elektronikusan lehet benyújtani) az illetékes konzul felvette őket az általa kezelt névjegyzékbe.⁹³ A névjegyzék ellenőrizhető a külképviseleteken. Állandó szavazóköröket hoznak létre, ha legalább 15 választó tartózkodik e szavazókörök területén belül, valamint, ha van lehetőség a szavazás eredményét az illetékes választási bizottságnak - a választás lezárultát követően - haladéktalanul átadni.⁹⁴ Az imént említett szavazóköröket, az Állami Választási Bizottság véleményét kikérve, a

---

87 Ír választási törvény S.73(4)

88 Ír választási törvény S.75 és S.114

89 *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Art. 95-101.* (A Lengyel Köztársaság Alkotmánya 95-101. cikk)

lengyelül:<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483> angolul:<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>

90 *Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy Art. 227. 1.§.*(Választási kódex 227.cikk 1.§.)

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110210112>

91 Választási Kódex 18. cikk

92 Választási Kódex 26. cikk

93 Választási Kódex 35. cikk

94 Választási Kódex 15/34. cikk: Külön szavazóköröket hoznak létre a választások ideje alatt úton lévő lengyel tengeri hajókon is hasonló feltételek mellett. Ezeket az Állami Választási Bizottság véleményét kikérve, a tengeri kereskedelemért felelős miniszter rendeletben hozza létre a hajófelszerelési vállalkozó kérelmére, amelyet legkésőbb a választást megelőző 30. napon kell benyújtani. A szavazókör az említett vállalkozó székhelyének megfelelő választókerületbe illeszkedik be. Ilyenkor a hajón tartózkodó választók, legkésőbb a választást megelőző 3. napon leadott kérelmük alapján a hajó kapitánya által kezelt névjegyzékre kerülnek felvezetésre.

külföldiekért felelős miniszter rendeletben állítja fel, melyben meghatározza a számukat, valamint a szavazókörök választási bizottságainak székhelyeit. Ezek a szavazókörök Varsó belvárosi kerületének (Śródmieście) megfelelő választókerzet rendszerébe illeszkednek. A rendeletnek ezen felül valamennyi konzul illetékességi területén belül legalább egy olyan szavazóköri választási bizottságot kell felállítania, amely a levélben történő szavazás lebonyolítására alkalmas.⁹⁵

A leveles szavazást⁹⁶ (głosowanie korespondencyjne) a külföldön állandó vagy ideiglenes jelleggel tartózkodó választók vehetik igénybe. A konzulnak legkésőbb 21 nappal a választások előtt hirdetményben kell közzétennie a leveles szavazás lehetőségére vonatkozó információkat és annak szabályait. A leveles szavazási igényt – amelynek keretében meg kell adni a külföldi lakcímet, illetve kézbesítési címet is – az illetékességi terület szerinti konzulnál kell bejelenteni (szóban, írásban, táviratban, faxon vagy elektronikusan) legkésőbb a választás napját megelőző 15. napig, aki ez alapján felveszi a választót a szavazókör választási bizottságának megfelelő névjegyzékbe. A konzul, miután megkapta az illetékes választási bizottságtól a szavazólapokat, haladéktalanul, de legkésőbb a választást megelőző 10. napig a névjegyzékben szereplő és a választásban való részvételi szándékát bejelentő választónak elküldi a választási csomagot úgy, hogy biztosítva legyen annak sértetlensége. Ez történhet levélben tértivevénnyel vagy egyéb hasonló, átvételi elismervényt megkívánó módon. A csomag tartalmazza a megcímezett válaszborítékot, a szavazólapot, a szavazólaphoz tartozó borítékot, a személyes és titkos szavazásra vonatkozó nyilatkozatot, valamint a szavazási útmutatót. A szavazólapot tartalmazó válaszboríték feladási költségét a választó viseli. A leveles szavazás technikai feltételeit az Állami Választási Bizottság a külföldiekért felelős miniszter véleménye alapján határozatban fekteti le.⁹⁷ A határozat szerint a konzulnak a visszaküldött válaszborítékokat illetéktelen személyektől elzártnak, a lehetőségekhez mérten páncélszekrényben kell tárolnia.⁹⁸ A választás napján – lehetőleg még a kezdés előtt – a Választási Bizottság felbontja a válaszborítékokat és ellenőrzi, hogy megtalálható-e benne a személyes és titkos szavazásra vonatkozó aláírt nyilatkozat, és, hogy a szavazólap borítékja le van e ragasztva. Amennyiben ezt rendben találták, a névjegyzék megfelelő rubrikájába felvezetik a szavazás megtörténtét, a zárt borítékban lévő szavazólapot beledobják a leveles szavazásra külön kiállított urnába, majd a személyes és titkos szavazásra vonatkozó nyilatkozatot a névjegyzékhez csatolják.

95Választási Kódex 14. cikk

96Választási Kódex 62-68. cikk: A leveles szavazás intézményét elsőként a jelen Választási kódex vezette be Lengyelországban. A választások lebonyolítása maradt a konzul feladata. A szavazat megérkezését tekintve nem a feladás, hanem a konzulhoz való megérkezés dátuma az irányadó. Ha a szavazó előre látja, hogy a szavazata nem érkezik meg időben a levelet személyesen is bedobhatja a kijelölt szavazókörben elhelyezett urnába.

97A határozatnak a következőkre kell részletesen kitérnie: a választási csomag átadásának módjára, a szavazó urna biztosítására, a válaszborítékban átadott szavazólapokkal kapcsolatos eljárásra, az idő lejártát követően megérkezett válaszborítékokkal és a nem kézbesített választási csomagokkal kapcsolatos eljárásra.

98Uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 6 czerwca 2011 r. w sprawie warunków technicznych głosowania korespondencyjnego w obwodach głosowania utworzonych za granicą (az Állami Választási Bizottság határozata a külföldön történő leveles szavazás technikai feltételeiről)

<http://pkw.gov.pl/uchwaly-panstwowej-komisji-wyborczej/uchwala-panstwowej-komisji-wyborczej-z-dnia-6-czerwca-2011-r-w-sprawie-warunkow-technicznych-glosowania-korespondencyjnego-w-obwodach-glosowania-utworzonych-za-granica.html>

Lettország

A lett parlament, a *Saeima* 100 képviselőjét a választópolgárok arányos rendszerben, egy forduló választás során 5 választókerületből, pártlistákról (a magyar szabályozásban korábban ismert területi listákhoz hasonló módon) választják meg.⁹⁹

A 18 éven felüli, cselekvőképes, büntetlen előéletű lett állampolgárok rendelkeznek választójoggal, ők bármiféle megkötés nélkül szavazhatnak a választásokon lakóhelyüktől, tartózkodási helyüktől függetlenül.¹⁰⁰ A lett parlamenti választási törvény lehetővé teszi a külföldről történő szavazást. Főszabály szerint a külföldön élő vagy ott tartózkodó lett állampolgárok a kijelölt külképviseleteken szavazhatnak¹⁰¹, ám a lakóhelyük szerinti országban lévő lett külképviselettől személyesen, útlevelük bemutatásával együtt írásban kérelmezhetik a levélben történő szavazást is.¹⁰² A külképviselet meghatalmazottja a külföldről levélben szavazni kívánó lett állampolgárt regisztrálja egy speciális (levélszavazási) névjegyzékbe, egyúttal a választáson való részvételre jelentkezés tényét bejegyzi a választópolgár útlevelébe.¹⁰³ Minden külföldről szavazó állampolgár a rigai választókerülethez tartozik, és a rigai választókerület jelöltjeire adhatja le a voksát.¹⁰⁴ Legkésőbb a választás előtt 15 nappal, az illetékes szavazóköri választási bizottság postai úton megküldi a választópolgárnak a szavazólapot, az adott szavazóköri választási bizottságnak megcímezett borítékot és egy regisztrációs űrlapot, melyen szerepel a választópolgár levélszavazási névjegyzéki azonosítója.¹⁰⁵ A választópolgár miután megkapta ezeket az anyagokat, kitölti a szavazólapját, majd azt beleteszi egy borítékba és lezárja azt.¹⁰⁶ Ezek után a lezárt borítékot beteszi egy külső borítékba a nevével és személyi számával kitöltött regisztrációs űrlappal együtt és postai úton megküldi annak a szavazóköri választási bizottságnak, amelyiktől a választási anyagokat kapta; a külső borítékon fel kell tüntetni levélszavazási névjegyzéki azonosítót és azt, hogy a boríték szavazólapot tartalmaz.¹⁰⁷ A szavazóköri választási bizottság a megküldött külső borítékon szereplő információk alapján ellenőrzi, hogy a megfelelő bizottsághoz érkezett-e a boríték és hogy a szavazó szerepel-e a levélszavazási névjegyzékben.¹⁰⁸ Ha mindent rendben talál a bizottság, a szavazatszámolás kezdetekor kinyitják a megküldött külső borítékot és hozzákeverik a szavazólapot tartalmazó borítékot a többi szavazólaphoz.¹⁰⁹

99 Seima Elections, a Lett Központi Választási Bizottság angol nyelvű tájékoztatója <http://cvk.lv/pub/public/29830.html>

100 Seima választási törvény, 1., 3., és 5. cikkek <http://cvk.lv/pub/public/30067.html>

101 Seima választási törvény, 43-44. cikkek

102 Seima választási törvény, 45. cikk

103 Seima választási törvény, 45. cikk (2) bekezdés

104 Seima választási törvény, 44. cikk (1) bekezdés

105 Seima választási törvény, 45. cikk (6) bekezdés

106 Seima választási törvény, 46. cikk (1) bekezdés

107 Seima választási törvény, 46. cikk (2) bekezdés

108 Seima választási törvény, 48. cikk (1) bekezdés

109 Seima választási törvény, 47. cikk (2)-(3) bekezdés

Litvánia

Litvániában kétfordulós, vegyes választási rendszer van, a 141 tagú egykamarás litván parlament (*Seimas*) 71 tagját egyéni választókerületekben, 70 tagját pedig országos listáról választják.¹ A Litván Köztársaság csak kivételesen, szűk körben ismeri el a kettős állampolgárságot, ám az aktív választójog gyakorlását állandó lakóhelytől függetlenül az elnökválasztásokat leszámítva minden országos választáson megengedi.

A parlamenti választások jogszerű lebonyolításáért és a szavazatszámllálásért a Központi Választási Bizottság (KVB), a választókerületi választási bizottságok és a szavazóköri választási bizottságok felelnek. A választói névjegyzéket a központi népszerűség nyilvántartás adatai alapján állítják össze. A névjegyzék aktualitását az biztosítja, hogy amennyiben személyi okmányt állít ki bármely hatóság, köteles a népszerűség nyilvántartó és ezen keresztül a választói névjegyzék frissítését elvégezni.³

Külföldön élő litván állampolgárok számára a külképviseleteken lehetséges szavazni.⁴ A külföldről szavazók számára az egyéni választókerületi és a listás szavazólapot, valamint a szavazatok leadásához szükséges borítékokat a Litván Köztársaság diplomáciai misszióinak legkésőbb 20 nappal a választásokat megelőzően hozzáférhetővé kell tenni a későbbi voksolás céljából.⁵ Ez lehetőséget ad azon litván állampolgárok számára, akik csak külföldön tudják átvenni a voksoláshoz szükséges dokumentumokat, ám utána Litvánia területéről szeretnének szavazni. Főszabály szerint a választási dokumentumokat a külképviseleteken van lehetőség átvenni, ám a választópolgár írásbeli kérelmére postai úton eljuttatják számára.⁶ Egyéni választókerületi jelöltre csak az a litván állampolgár szavazhat külföldről, akinek van Litvániában állandó lakóhelye, ám a szavazás napján külföldön tartózkodik. A litvániai lakcímmel nem rendelkező litván állampolgárok csak az országos listára szavazhatnak. A litván népszerűség nyilvántartó adatai alapján a KVB összeállít egy előzetes választói névjegyzéket, melyet elektronikus adathordozón elküld az illetékes diplomáciai misszióknak és konzulátusoknak.⁷ Legkésőbb 25 nappal a választások előtt a diplomáciai missziók és konzulátusok nyilvánossá teszik a külföldön élő választópolgárok számára ezt az előzetes névjegyzékeket elektronikus úton és a külképviseleten kifüggesztve.⁸ A KVB a diplomáciai képviseleteken dolgozó választópolgárok tartózkodási helyét-címét ismeri, őket értesítik a szavazásról. A diplomáciai missziók számára elküldött előzetes névjegyzékben nem szereplő választópolgárok személyesen kérhetik felvételüket ebbe a névjegyzékbe a külképviseleteken. A diplomáciai missziók a szavazást megelőzően legkésőbb 15 nappal a külföldön szavazók előzetes választói névjegyzékét a KVB számára elektronikusan továbbítják a névjegyzékek egyeztetése céljából. A KVB a diplomáciai képviseletekről visszaküldött adatokat egyezteteti, szinkronba hozza az általa összeállított eredeti előzetes választói névjegyzékkel, és

1 Ld. Litván parlamenti választási törvény

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=430477

3 Litván parlamenti választási törvény, 26. cikk

4 Litván parlamenti választási törvény, 70. cikk, 1. pont

5 Litván parlamenti választási törvény, 59. cikk, 2. pont

6 Litván parlamenti választási törvény, 70. cikk, 2. pont

7 Litván parlamenti választási törvény, 33. cikk

8 Litván parlamenti választási törvény, 29. cikk, 1. pont

összeállítja a végleges választói névjegyzéket.⁹ A külképviseletek felelősek a szavazás lebonyolításáért akképpen, hogy háromtagú választási bizottságokat alakítanak. A külképviseleteken létesített háromtagú választási bizottságok tagjai a képviselők alkalmazottaiból és a külföldön élő litván állampolgárokból tevődnek össze. Minden diplomáciai képviseleten ki van alakítva egy szavazókör saját választási (magyar fogalom szerint szavazatszámoló) bizottsággal.¹⁰ A litván választási törvény nem szabályozza a külföldön leadott szavazatok összeszámlálásának módját, hanem annak meghatározását a KVB hatáskörébe utalja.¹¹

A postai úton történő szavazás csak belföldről lehetséges; büntetés végrehajtási intézményekben lévő elítéltek, fekvőbeteg ellátásban részesülők, valamint katonák számára. A törvény ez alól kivételt téve lehetőséget ad rá, hogy külföldön szolgálatot teljesítő katonák is levélben szavazhassanak, ezt az adott egység parancsnokának kell megszervezni.¹²

Luxemburg

Luxemburg választási rendszere az arányos modellen alapul, a törvényhozás (*Chambre des Députés*) 60 képviselőjét négy többképviselős választókerületben (*circonscriptions*) választják, minden választónak annyi szavazata van, ahány képviselőt az adott választókerületben megválaszthatnak.¹¹⁰

¹¹¹ Érdekes, hogy Luxemburgban a választói névjegyzékben szereplőknek kötelező részt venni a szavazáson 75 éves korig.

A választói törvény megállapítja a törvényhozási választásokon való részvétel feltételét, amelyek között szerepel a luxemburgi lakóhely is, de törvény egy későbbi módosítása feloldja ezt, amennyiben rögzíti, hogy a külföldön élő luxemburgi állampolgárok is részt vehetnek a választásokon, leveles szavazás formájában.¹¹²

A levélben történő szavazás egyébként nem kivételes jogintézmény az országban, minden 75 év feletti, luxemburgi lakcímmel rendelkező állampolgárt is megillet a szavazásnak ez a formája.¹¹³ A külföldön élő luxemburgi állampolgároknak kérvényezniük kell, hogy levélben szavazhassanak, kérelmüket benyújthatják az erre rendszeresített nyomtatványon vagy akár saját megszövegezésű levélként is, rendes postai küldeményként. A kérelmet ahhoz az önkormányzathoz kell címezni, amelynek illetékességi területén a kérvényező lakcímmel rendelkezik, ennek hiányában amelynek illetékességi területén utolsó lakcíme található, vagy ennek hiányában amelynek illetékességi

9 Litván parlamenti választási törvény, 33. cikk, 2. pont

10 Litván parlamenti választási törvény, 68. cikk, 2. pont

11 Litván parlamenti választási törvény, 68. cikk, 4. pont

12 Litván parlamenti választási törvény, 74. cikk

110 Luxemburgi választási törvény §132

<http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/4857>

111 Luxemburgi választási törvény §143

112 Luxemburgi választási törvény §1

113 A külföldön élő luxemburgi állampolgárok szavazásának részletes eljárását a választási törvény §168-§182 szabályozzák

területén a kérvényező született. Ha e feltételek egyike sem áll fenn, akkor kiegészítő szabályként Luxemburg város önkormányzatához kell címezni a kérvényt. A kérvényben a kérvényező személyes adatain kívül szerepelnie kell az értesítési címének (ide küldik később a szavazáshoz szükséges dokumentumokat), egy hiteles útlevelemásolatnak, valamint egy nyilatkozatnak, hogy a kérvényezővel szemben nem áll fenn szavazati jogosultságot kizáró ok. A kérelemnek leghamarabb a szavazás napja előtti 6 héttel, legkésőbb a szavazás napja előtti 30 nappal kell megérkeznie az illetékes önkormányzathoz.

Az önkormányzat megvizsgálja, hogy a kérelmező eleget tesz-e a törvényi kritériumoknak, amennyiben igen, úgy legkésőbb a választást megelőző 25. napig tértivevényes levélben megküldi a kérvényezőnek a szavazáshoz szükséges dokumentumokat: szavazási idézés, záró boríték, szavazó boríték (amely nem átlátszó), a szavazólap (ezek elkészítéséről az illetékes Elsődleges Választási Iroda gondoskodik és juttatja el az önkormányzatok részére).¹¹⁴ A záró borítékok előre fel vannak bélyegezve, szerepel rajtuk a szavazó neve és címe, valamint egy egyedi azonosítószám, címzett pedig az illetékes Elsődleges Választási Iroda. Legkésőbb a szavazást megelőző 10. napig az illetékes Elsődleges Választási Iroda elkészíti a levélben szavazók jegyzékét (az önkormányzatoktól érkező információk alapján), az ezen szereplők csak levélben szavazhatnak.

Miután a választó megkapta a szavazáshoz szükséges dokumentumokat, a választások napjáig bármikor visszaküldheti a borítékot rendes postai küldeményként, a beérkezett leveleket a szavazás napjáig a posta őrzi meg. A szavazás napján, az urnák nyitása után, de legkésőbb délután kettőig, a posta kézbesíti a szavazatokat az Illetékes Választási Irodának¹¹⁵, ahol az átvételről jegyzőkönyv készül. Az urnák zárásakor a választási iroda valamennyi tagjának jelenlétében felbontják a záró borítékokat, majd a szavazóborítékokat az urnába dobják, majd az ilyen módon anonimizált szavazatokat összesítik.

Németország

Németországban vegyes, de arányosságra törekvő választási rendszer van. A német parlament képviselőházának (Bundestag) megválasztása során a szavazópolgárok két szavazatot adnak le: az elsőt egyéni választókerületben, a második szavazatot pártlistára.

Az általános szabályok szerint választójog illet meg minden német állampolgárt, aki a választás napjáig a 18. életévét betöltötte, legalább 3 hónapig Németország területén lakcímmel rendelkezett és nem áll a törvényben meghatározott kizáró okok hatálya alatt.¹¹⁶ Az általános szabályok mellett a

¹¹⁴ Mind a négy választókerületben ki van jelölve egy Elsődleges Választási Iroda

¹¹⁵ Választókerületenként egy vagy több iroda is lehet kijelölve. A törvény a „bureau” szót használja, ami irodát jelent, de a tényleges jogintézmény közelebb áll a magyar választási bizottságokhoz

¹¹⁶ Német alaptörvény 116.§

<http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>

Német választójogi törvény 12.§

<http://www.bundeswahlleiter.de/de/bundestagswahlen/downloads/rechtsgrundlagen/bundeswahlgesetz.pdf>

német jog lehetőséget ad bizonyos feltételek teljesülése esetén azoknak is a szavazásra, akik megfelelnek a német alaptörvényben foglalt állampolgársági kritériumoknak, azonban a választás napján külföldön élnek vagy tartózkodnak.

2012. július 4-én a karlsruhei Alkotmánybíróság megsemmisítette a választási törvény azon kitételét, mely kizárólagos feltételként minimum három hónapos németországi állandó lakhellyel rendelkezést határozott meg a külföldi német állampolgárok számára ahhoz, hogy választójogukat gyakorolhassák.¹¹⁷ (A külföldön élő német állampolgárokra vonatkozó korábbi korlátozások 2008-ban megszűntek.)¹¹⁸

Az alkotmánybírósági döntés következményeként a jogalkotó módosította a választási törvényt és csupán vagylagossá tette a fenti kritériumot.¹¹⁹ Ennek értelmében szavazati joggal rendelkezik az a német állampolgár, aki a szavazás napján, külföldön él, illetve tartózkodik és 14. életévének betöltése után a választást megelőző 25 évben legalább 3 hónapig Németország területén élt, vagy személyes, közvetlen kötődése van a német politikához, az valamilyen módon érinti őt. A német politikai viszonyokhoz való személyes és közvetlen kötődés személyes „tapasztalatokon” kell, hogy alapuljon, melynek következtében közvetlen politikai kapcsolat alakul ki. Pusztán passzív kommunikációs részvétel (pl. német sajtótermékek fogyasztása) nem elegendő.¹²⁰ Közvetlen politikai kötődést jelenhet például a Goethe Intézetnél, vagy német pártalapítványnál végzett munka, illetve az ún. ingázóknál is kialakulhat kötődés, akik a német határ mellől járnak rendszeresen munkát végezni Németországba.

A huzamosabb ideig külföldön élő németeknek a választói névjegyzékbe történő felvételhez levélben kérelmet kell benyújtaniuk az illetékes belföldi hatóságnak, mely illetékességről a törvény külön rendelkezik, így a kérelmet ahhoz a hatósághoz kell benyújtani, melynek területén korábban lakóhellyel rendelkezett az állampolgár, ha nem volt korábban lakóhelye Németországban, akkor ahol a korábban tartózkodott a választani szándékozó állampolgár. A saját kezűleg aláírt kérelemnek legkésőbb 21. nappal a választás napja előtt meg kell érkezni. A kérelmet tartalmazó formanyomtatvány minden német követségen és konzulátuson, valamint minden körzeti és városi választási bizottságnál megtalálható.¹²¹ A választói jogosultságról az illetékes hatóság határoz, mely döntés ellen jogorvoslatnak van helye, melyet a felettes választási bizottság bírál el.¹²²

Minden névjegyzékben szereplő német állampolgár kérheti, hogy szavazatát levélben adhassa le. Ez irányú igényét a választópolgár írásban és szóban is előadhatja. Az írásos kérelem érkezhets postán,

¹¹⁷ http://www.bverfg.de/entscheidungen/cs20120704_2bvc000111.html

¹¹⁸ <http://www.wahlrecht.de/bundestag/>

¹¹⁹ Entwurf eines Einundzwanzigsten Gesetzes zur Änderung des Bundeswahlgesetzes
<http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/17/118/1711820.pdf>

¹²⁰ http://www.bundeswahlleiter.de/de/bundestagswahlen/BTW_BUND_13/auslandsdeutsche/

¹²¹ Az alábbi linken található a kérelem:

http://www.bundeswahlleiter.de/de/bundestagswahlen/BTW_BUND_13/auslandsdeutsche/download/Anlage2_BTW2013.pdf, amelyet minél előbb ki kell tölteni, de legfeljebb a választást megelőző 21. napig a körzetnek meg kell kapnia (maga a formanyomtatvány is tartalmazza a kritériumokat). A határidő nem hosszabbítható meg.

¹²² http://www.bundeswahlleiter.de/de/bundestagswahlen/BTW_BUND_13/briefwahl/index.html

telexon, vagy e-mailben, szóbeli kérelem azonban telefonon keresztül nem intézhető. A kérelemben szerepelnie kell a választásra jogosult nevének, születési helyének és lakcímének. A kérelmet a választó meghatalmazottja is előterjesztheti. Kérelme elfogadásáról a választó igazolást kap körülbelül a választásokat megelőző 4 héttel, mely igazolás a levélben történő szavazásnál a választóboríték tartalmát képezi.

Levélben történő szavazásnál a választónak azon választókerületbe - melynek választói névjegyzékében szerepel - a választóborítékban lezártan a fenti igazolást, valamint szintén zártan a szavazólapot úgy továbbítja, hogy az legkésőbb a választás napján 18 óráig megérkezzen, ezért legkésőbb a választások előtti harmadik munkanapon postára fel kell adni azt. A külföldi levélzavazatok eljuttatását a német külképviseletek végzik a hivatalos külügyi postaszolgálaton keresztül.

A leveles szavazás során beérkezett szavazatok számlálásával kijelölt választási bizottság határozza meg, hány szavazat érkezett egyéni választókerületi képviselőre és listára.

Olaszország

A külhoni olaszok 12 képviselői (összesen 630 alsóházi mandátumból) és hat szenátori (összesen 315 felsőházi mandátumból) hely sorsáról dönthetnek.¹²³ A külföldön élő olasz állampolgárok az AIRE (Külföldön Élő Olasz Állampolgárok Regisztere) nevű központi rendszerben történő regisztráció révén nyerik el a választásokon és népszavazásokon való részvétel lehetőségét. Az AIRE-be történő bejelentkezés és azon a változások bejegyzésének kezdeményezése – mindkettőre lehetőség van levélben, faxon, e-mail-ben – állampolgári kötelesség, az AIRE-be való regisztráció a választójog gyakorlásának feltétele. Az AIRE-be azok jelentkezhetnek be, akiknek állandó lakhelye 12 hónapot meghaladóan külföldön van.¹²⁴

Ami a külhoni szavazás technikai lebonyolítását¹²⁵ illeti, a voksolás levél útján zajlik. A választópolgár egy borítékban – az illetékes külhoni képviseleten keresztül, a Külügyminisztériumtól¹²⁶ – kapja meg a szavazói tanúsítványt, a szavazólapokat és az ahhoz tartozó borítékokat, továbbá egy, az illetékes konzuli hivatal címére megcímezett, lepecsételt borítékot. Azok az állampolgárok, akik számára a levél nem volt kézbesíthető (nem voltak elérhetőek), illetve akik bármilyen okból nem szerepelnek a

¹²³ Külhoni olaszok szavazásáról szóló törvény

<http://www.camera.it/parlam/leggi/01459l.htm>

¹²⁴ Külföldi olaszok regisztrációjáról szóló törvény, 6.§

<http://www.ainei.org/leves/Legge%20n%20470%2027%20ottobre%201988%20Anagrafe%20dei%20cittadini%20italiani%20residenti%20a%20l'estero%20annesso%20tutte%20circolari%20AIRE.htm>

¹²⁵<http://www.servizidemografici.interno.it/sitoCNSD/pagina.do?metodo=homeSettore&servizio=navigazione&codiceFunzione=PR&codiceSettore=AI>

¹²⁶ A Belügyminisztérium a választás napját legalább 26 nappal a választás előtt átküldi a szavazólapok mintáit és a jelöltlistát a Külügyminisztériumnak. A külügyi tárca kinyomtattatja a szavazólapokat, a borítékokat és a külhoni képviseletek legalább 18 nappal a választás napját megelőzően kiküldik az állampolgárok lakcímeire. Lásd: Art. 12. Legge 459/2001

névjegyzékben, de rendelkeznek választójoggal, szintén szavazhatnak levélben. Ehhez azonban a választást megelőző tizenegyedik napig meg kell jelenniük az illetékes külhoni képviselőn és kérelmezniük kell az AIRE-be történő bejegyzésüket. Fontos részlet, hogy az AIRE naprakész nyilvántartását az olasz helyhatóságok végzik: az Olaszországból kivándoroltak esetén az utolsó állandó lakcím szerinti önkormányzat, a nem Olaszországban születettek esetében pedig a felmenők állandó lakcíme szerinti illetékes helyhatóság (a bizonyítás okirati jellegű, a megfelelő hivatalos dokumentumok bemutatásához kötött). Az AIRE-be történő bejegyzést és törlést a helyhatóságok azonnal átvezetik a belföldi szavazói névjegyzékeken is, így zárják ki a visszaélés lehetőségét. Mivel az AIRE-ben történő nyilvántartás számos előnnyel és jogok gyakorlásával jár (pl. uniós külső államokban a jogosítvány megújításánál előnyös, különböző igazolványok, útiokmányok, igazolások megszerzéséhez használják, plusz a választójog gyakorlásánál), elegendő szankció a beiratkozás/változásbejegyzés elmulasztására ezen előnyök elvesztése.¹²⁷

A szavazás azon országokban, amelyekkel Olaszország a megfelelő kétoldalú megállapodásokat megkötötte, kizárólag levél útján történik. Azon országokban, amelyekkel nincs megállapodás, vagy amelyekkel van, de a helyi viszonyok nem teszik lehetővé a szavazás biztonságos lebonyolítását, nem lehet levélben voksolni (2013 januári állapot szerint 41 országgal nincs megállapodás, hat olyan állam van, ahol a megállapodás ellenére nem lehet levélben voksolni¹²⁸). Ezen országokból a szavazáshoz haza kell térni Olaszországba, az olasz állam az utazás költségeinek 75 százalékát megtéríti.

A külhoni olaszok esetén – amennyiben a fenti kitételek fennálnak – a voksolás tehát levél útján¹²⁹, „előzetes szavazás” formájában zajlik. A választópolgár egy borítékban kapja meg a szavazói tanúsítványt, a szavazólapokat és az azokhoz tartozó borítékokat, továbbá egy, az illetékes külképviselet címére megcímezett, lepecsételt borítékot. Azok az állampolgárok, akik számára a levél nem volt kézbesíthető (nem voltak elérhetőek), illetve akik bármilyen okból nem szerepelnek a névjegyzékben, de rendelkeznek választójoggal, szintén szavazhatnak levélben. Ehhez azonban a választást megelőző tizenegyedik napig meg kell jelenniük az illetékes konzulátuson és kérelmezniük kell az AIRE-be történő bejegyzésüket. A választók a kitöltött szavazólapot a külképviselet címére előre megcímezett borítékban (mely a lakcímre küldött nagyobb borítékba van), az olaszországi választás első napját megelőző 10. napig küldik vissza a külképviselet címére. A választást (mely mindig vasárnap-hétfőn van) megelőző csütörtökön 16 óráig beérkezett szavazólapokat – az ottani választásra jogosultak, de választójogukkal nem élők számának bejelentésével együtt – a képviselők

---

127 Az A.I.R.E.-be történő bejelentkezés az érintett állampolgár által az illetékességgel rendelkező külképviseleten leadott nyilatkozatot követően valósulhat meg, mindezt a lakhelyváltást követő 90 napon belül kell megtenni, és az APR-ből (Belföldi Lakcímmel Rendelkezők Nyilvántartása) való, a korábbi lakhely helyhatósága általi törléssel jár együtt. A megfelelő kérelmezési ívhez (melyek elérhetőek a külképviselet honlapjain) csatolni kell azokat az okiratokat, melyek bizonyítják, hogy az érintett lakóhelye tényleg a külképviselet illetékességi területén van. Abban az esetben, ha ezt a kérelmet nem személyesen adják le, fentiekben felül csatolni kell az érintett személyi igazolványának másolatát is. A regisztráció hivatalból is megtörténhet, azon információk alapján, amelyek a külhoni képviselő tudomására jutottak. A regisztrációs kérelem és a csatolmányok képviselőkhez történő eljuttatása e-mail, fax útján is lehetséges.

128 A lista:

http://www.esteri.it/MAE/IT/Sala Stampa/ArchivioNotizie/Approfondimenti/2013/01/20130103_nonsipuovotare.htm?LANG=IT

129 Opcionálisan a külhoni olasz állampolgárok számára adott az olaszországi szavazás lehetősége, de ezt a szándékukat előzetesen írásban kell jelezniük az illetékes külképviselet felé a törvényhozási ciklus természetes lejártának éve előtti év december 31-ig, előrehozott választás esetében pedig a választás kiírását követő 10. napig.

dolgozói átküldik Olaszországba, a Római Fellebbviteli Bíróság mellett felállított Külhoni Szavazás Központi Hivatalához küldik át, ahol a külhoni szavazatok összesítését ez a szerv végzi el.

Portugália

A portugál alkotmány a választójog feltételeként a portugál állampolgárságot és a betöltött 18. életévet írja elő - leszámítva a cselekvőképtelenség egyes eseteit. A portugál állampolgárok számára nem feltétele a választójog gyakorlásának a portugáliai lakhely. Érdekesség, hogy a választójog gyakorlását nemcsak jognak, de kötelességnek is tekinti a portugál alkotmány, igaz az nem kötelező.¹³⁰ A választójog gyakorlásához szükséges, hogy a választópolgár szerepeljen a választói névjegyzékben, azonban ennek összeállítása az alkotmány értelmében hivatalból történik és folyamatosan frissül.¹³¹

Az egykamarás portugál törvényhozás, a Nemzetgyűlés (*Assembleia da República*) tagjait arányos rendszerben 18 többmandátumos választóközrteből (ezen felül külön közrteket alkot a két autonóm terület, Madeira és az Azori-szigetek) választják, ahol a választók zárt listákra adhatják le szavazatukat. Csak pártok állíthatnak listákat, egyéni jelöltek nem indulhatnak a választásokon. Az így meglévő 20 közrteből összesen 226 mandátum osztható szét a 230 fős Nemzetgyűlésben. A fennmaradó további négy mandátumot a külföldön élő portugálok szavazatai alapján osztják szét. Ez a gyakorlatban úgy történik, hogy a külföldön élő portugálok további két választóközrteket alkotnak, ahonnan két-két mandátumot osztanak ki. Az egyik közrteket az Európában élő portugálok, míg a másik közrteket a világ többi részén élő portugálok alkotják.¹³²

Külön jogszabály rendelkezik a külföldön élő portugálok szavazásának módjáról.¹³³ Csak azok a portugálok szavazhatnak a külföldi közrteket listáira, akik feliratkoztak a külföldön élők névjegyzékébe a lakóhely szerinti portugál külképviseleten. A választói névjegyzék összeállításának általános szabálya, hogy az automatikusan hivatalból történik. Portugáliában minden 17. életévet betöltött portugál állampolgár felkerül a választói névjegyzékbe a lakcíme szerinti szavazókörhöz. A külföldön szavazók számára a külföldi szavazók névjegyzékébe történő feliratkozás önkéntes, amit csak személyesen lehet megtenni a portugál külképviseleten. A feliratkozáshoz be kell mutatni az állampolgárságot igazoló okiratot, valamint az adott országban lévő lakhelyről szóló igazolást.¹³⁴ A külhoni szavazók névjegyzékébe az év során bármikor lehet regisztrálni, azonban a választást vagy népszavazást megelőző 60. nap után már nem lehet feliratkozni az adott választáshoz. A feliratkozás lehetőségéről külön nem kapnak az érintettek személyes értesítést.

130 Portugália alkotmánya 49. cikk

http://app.parlamento.pt/site_antigo/ingles/cons_leg/Constitution_VII_revisao_definitive.pdf

131 Portugália alkotmánya 112. cikk

132 14/79 törvény a Nemzetgyűlésről 12. cikk

133 95-C/76 törvény a külföldi szavazási eljárásról

<http://www.portaldoeleitor.pt/Documents/DecretosLei/AssembleiaRepublica/44-ard-org-processo-eleitoral-estrangeiro.pdf>

134 13/99 törvény a választói névjegyzékről

A külföldön szavazók postai úton adhatják le szavazataikat. A szavazás menete úgy zajlik, hogy a választások lebonyolításáért felelős belügyminisztérium küldi meg a külföldi szavazók névjegyzékében szereplő választók részére a választási csomagot, amely a következőket tartalmazza: szavazólap, zöld boríték, amibe a szavazólapot kell helyezni, egy értesítőt, valamint egy nagyobb méretű fehér boríték, amely a portugál belügyminisztérium címére szól, valamint jelölve van rajta, hogy az európai vagy az Európán kívüli körzethez tartozó szavazatot tartalmazza. A szavazás úgy történik, hogy a kitöltött szavazólapot a választó előbb a zöld borítékba helyezi, majd ezt az arról szóló igazolással együtt, hogy szerepel a külhoni választói névjegyzékben a nagy fehér borítékba helyezi. A szavazatot a választás napjáig kell postára adni. A nem megfelelően lezárt és a nem megfelelő időben postára adott szavazatok érvénytelenek. A Lisszabonba érkezett szavazatokat a Belügyminisztériumban számolják az erre a célra felállított szavazóköri bizottságok, amelyeknek tagjai a listát állító pártok képviselői. A beérkezett szavazatokat a választásokat követő tizedik napon számolják össze, majd ez alapján osztják ki a két külhoni körzetről származó mandátumokat.

Románia

A román parlament (*Parlamentul României*) két házának (Képviselőház - Camera Deputaților; Szenátus – Senat) tagjait egyedi, arányos és többségi elemeket egyaránt tartalmazó rendszer alapján választják meg.¹³⁵ Azon román állampolgárok, akik külföldön állandó lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkeznek, az adott országban kialakított szavazóhelyiségekben gyakorolhatják szavazati jogukat.¹³⁶ Ide tartoznak még a külképviseletek diplomáciai személyzetének tagjai és hivatásos konzuli tisztviselői; a katonák, rendőrök és a védelmi minisztérium kötelékében dolgozó civil személyek, akik külföldön teljesítenek szolgálatot; illetve az adott (külföldi) választókörzetben jelöltként induló személyek, függetlenül állandó lakhelyüktől. A külföldön szavazók számára egy „virtuális” választókörzet (*circumscripția electorală nr.43*) került kialakításra. E választókörzet 4 képviselői és 2 szenátori egyéni (egymandátumos) választókerületet (*colegiu uninominal*) foglal magába.

Míg az állandó (belföldi) választói névjegyzék (*lista electorală permanentă*) tartalmazza a 18. életévüket betöltött, szavazati joggal rendelkező, Romániában lakhellyel rendelkező román állampolgárokat, ugyanakkor az ún. kiegészítő választói névjegyzékbe (*lista electorală suplimentară*) vezet be a szavazás napján a külhoni román állampolgárokat.¹³⁷ Ezen névjegyzékbe kerülnek bejegyzésre a helyi választási iroda vezetője által azok a külföldön tartózkodó román állampolgárok,

135 A választás anyagi és eljárási szabályait a többször módosított 2008. évi 35-ös számú, a képviselőház és a szenátus megválasztásáról szóló törvény tartalmazza.

136 Választási törvény 8. szakasz (2) bekezdés

“A külföldi állandó lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező román választópolgárok azon ország egyik választóhelyiségében gyakorolhatják szavazati jogukat, amelyben lakóhelyük vagy tartózkodási helyük van.” Ha az adott országban nincs választóhelyiség és nem is lehet létrehozni egyéb okok miatt, akkor ugyanazon választókerület másik országában szavazhat a külföldi állampolgár.

137 Választási törvény 27. cikk (2) bekezdés

akik útlevelel (az EU tagállamokban személyi igazolvánnyal), személyesen igazolják, hogy lakóhelyük az adott külföldi egyéni választókerületben van; illetve azok, akik igazolják tartózkodási helyüket az adott külföldi választókerületben. Mivel a külföldi lakhelyet igazoló dokumentum országonként változhat, a szükséges információkat az adott országban található román külképviselet honlapján lehet megtalálni.

A kiegészítő névjegyzékbe történő felvételt követően a külhoni román állampolgárok személyesen, a nagykövetségeken és konzulátusokon, illetve a kormány jóváhagyásával kialakított egyéb választóhelyiségekben szavazhatnak az adott országban, a tartózkodási vagy az állandó lakóhelyük igazolását követően.¹³⁸ Levélben történő szavazás nem lehetséges.

Spanyolország

Spanyolországban az alkotmány szerint a parlamenti (*Cortes Generales*) választásokon aktív és passzív választójoggal rendelkezik minden nagykorú spanyol állampolgár.¹³⁹ Azaz a választójog a spanyol állampolgárok esetén az állampolgársághoz kapcsolódik, és nem függ állandó spanyolországi lakhelytől. A választójog gyakorlásának feltétele, hogy a választópolgár szerepeljen a választói névjegyzékben, amelyet a Központi Választási Bizottsághoz (*Junta Central Electoral*) tartozó, minden provinciában kirendeltséggel rendelkező névjegyzéki hivatal (*Oficina del Censo Electoral*) állít össze és frissít havi rendszerességgel. A választói névjegyzék két részből tevődik össze. Az egyikben a spanyolországi lakhellyel rendelkezők, míg a másikban a távollévő, azaz a külföldön élő spanyol állampolgárok szerepelnek. Senki nem szerepelhet egyszerre mind a két választói névjegyzékben.

A névjegyzék összeállítása és frissítése hivatalból történik, a helyi önkormányzatok, valamint a konzuli hivatalok adatszolgáltatásai alapján, tehát külön névjegyzéki feliratkozásra nincs szükség. A külföldre telepedő spanyoloknak azonban fel kell iratkozniuk az adott országban működő spanyol konzulátusnál a konzuli nyilvántartásba, ahova vagy mint letelepedők, vagy mint ideiglenesen ott tartózkodók kérhetik felvételüket. Az előbbi esetben automatikusan törlik a kérelmezőt a spanyolországi lakhellyel rendelkező választók névjegyzékéből, illetve felveszik a távollévő spanyolok választói névjegyzékébe.¹⁴⁰

Ennek megfelelően a külföldön élő spanyolok is szavazhatnak a spanyolországi választásokon. Ezt a választási szervek által, a választás kiírását követő napon, a külföldön élők névjegyzékében szereplőknek postán kiküldött formanyomtatványon lehet kérelmezni. A kitöltött nyomtatványt az állampolgárságot igazoló okirat másolatával együtt a választás kiírásától számított huszonöt napon belül kell postai úton megküldeni a választási szervekhez. A kérvény benyújtását követően a választási szervek szintén postán eljuttatják a választó által megjelölt címre a választási csomagot,

¹³⁸ választóhelyiségek külföldön a legutóbbi 2012-es választásokon Romániában: <http://www.mae.ro/node/16968>

¹³⁹ Spanyol Alkotmány 68. cikk 5. bekezdés

¹⁴⁰ 5/1985 organikus törvény a választások rendjéről 31-33.§ <http://www.elmundo.es/elecciones2000/cifras/leyelectoral.html>

ami tartalmazza a szavazólapot, az ehhez tartozó borítékot, igazolást arról, hogy a választópolgár szerepel a külföldi szavazók névjegyzékében, valamint további két borítékot – az egyiket annak a szavazókörnek a címével, ahol a szavazatot számítják majd be, illetve egyet a helyi spanyol külképviselet címével. Ezeket a küldeményeket legkésőbb a választás kitűzését követő harmincnegyedik napig kell eljuttatni a szavazóhoz.

A külföldön élők választhatnak, hogy postai úton vagy személyesen, spanyol külképviseleten adják le szavazatukat. A postai szavazás technikailag úgy történik, hogy a választó a kitöltött szavazólapot az ahhoz tartozó borítékba helyezi, majd az állampolgárságot igazoló dokumentum fénymásolatával, valamint az külföldön szavazás lehetőségét tanúsító igazolással együtt abba a borítékba kell helyeznie, amelyen a spanyolországi szavazóköri címe szerepel. Ezt a borítékot pedig a helyi külképviselet címét tartalmazó borítékba helyezve kell eljuttatni a szavazónak a külképviseletre postai úton. A külképviseletre a szavazást megelőző ötödik napig kell eljuttatni a szavazatokat, amiket majd továbbítanak Spanyolországba.

Azok a külföldön szavazó spanyol állampolgárok, akik személyesen kívánják leadni szavazatukat, a választást megelőző negyedik és második nap között tehetik ezt meg a külképviselet által erre a célra biztosított helyiségben. A szavazatok leadásakor jelen lehetnek a választáson induló jelöltek képviselői is a konzuli tisztviselő mellett. A szavazatok érvényességének elengedhetetlen feltétele, hogy vagy a feladás szerinti állam postai bélyegzője vagy a személyes szavazás esetén a konzulátusi bélyegző tanúsítsa, hogy a törvény által előírt határidőben adták le a szavazatot.

A külképviseleti szavazás végeztével a konzulátusok jegyzőkönyvet készítenek, amelyben összesítik a személyesen és a postán leadott szavazatok számát, valamint a szavazás során előfordult esetleges incidenseket. Ezt követően a személyesen és postán leadott szavazatokat a jegyzőkönyvvel együtt a külképviseletek a spanyol külügyminisztérium részére továbbítják, ami sürgősséggel továbbítja azokat az érintett spanyolországi szavazókörhöz. A szavazatok összesámolásakor a szavazóköri vezetője ellenőrzi azoknak a névjegyzékét, akik az adott szavazókörhöz tartozóan külföldön adták le szavazatukat, majd a többi szavazathoz keverve azokkal együtt számolják össze a szavazatokat.¹⁴¹

Svédország

A svédek egykamarás parlamentjének (*Riksdag*) 349 tagja van, ebből 310 képviselőt arányos rendszerben, országos listáról választanak meg, 39 mandátum (*Utjämningmandat*) pedig kompenzációs listáról kerül kiosztásra.¹⁴²

Minden 18 éven felüli svéd állampolgár rendelkezik választójoggal, aki állandó lakcímmel rendelkezik az országban, illetve aki valaha rendelkezett ilyennel.¹⁴³ (A svéd jog 2001 óta elismeri a kettős/többes

¹⁴¹ 5/1985 organikus törvény a választások rendjéről 72-75.§§

¹⁴² Elections in Sweden, a Svéd Választási Hatóság angol nyelvű kiadványa, 16-17. o.

http://www.val.se/pdf/electionsinsweden_webb.pdf

állampolgárság intézményét, az ilyen státuszúak ugyanolyan feltételek mellett élhetnek választójogukkal, mint azok, akik csak svéd állampolgársággal rendelkeznek).¹⁴⁴ A választói névjegyzéket a Választási Hatóság (*Valmyndigheten*) készíti el, tartalma pedig a svéd adóhatóság (*Skatteverket*) nyilvántartásán alapul.¹⁴⁵ A külföldön élő svéd állampolgárokat, amennyiben 10 éven belül emigráltak, automatikusan felveszi a Választási Hatóság a névjegyzékbe; ha pedig 10 évnél régebben emigráltak, a Választási Hatóság csak akkor veszi fel a névjegyzékbe, amennyiben külföldi címüket 10 éven belül bejelentették az adóhatóságnak (legkésőbb a választás napja előtt 30 nappal). A kérelmet az adóhatóság erre rendszerezített formanyomtatványán kell előterjeszteni – melyen meg kell adni az aktuális külföldi lakcímet – és azt az adóhatósághoz kell postán megküldeni. A kérelmezőt a kérés beadásának dátumától számított 10 évig szerepeltetni kell a nyilvántartásban.¹⁴⁶ A Választási Hatóság a választást megelőzően minden, a névjegyzékben szereplő állampolgár részére postán elküld egy választási azonosító kártyát (*röstkort*), mely a választó és a releváns szavazás adatait tartalmazza.¹⁴⁷ Ennek az azonosító kártyának a megléte azonban nem feltétele a választáson való részvételnek (azt ugyanis pótolhatja pl. a választó kézzel írt nyilatkozata is).¹⁴⁸

Külföldről való szavazás történhet külképviselőten vagy levélszavazással.¹⁴⁹ Azok a svéd állampolgárok szavazhatnak levélben, akik külföldön, illetve svéd felségjelzésű hajón külföldi forgalomban tartózkodnak vagy fognak tartózkodni a választás napján.¹⁵⁰ A levélszavazásnál a választópolgár speciális dokumentumokat kell, hogy használjon, amelyeket a külképviselőtektől, a konzulátusoktól vagy a választási hatóságoktól rendelhet meg postai úton.¹⁵¹ Szavazáskor a szavazólapot speciális borítékba kell helyezni, két tanú jelenlétében. A választópolgár ezután ünnepélyes nyilatkozatot köteles tenni az általa kiválasztott és a kizáró okok hatálya alá nem tartozó két tanú előtt arról, hogy a szavazólapot az előírások szerint helyezte el a borítékban. Nem lehet tanú a szavazó felesége, élettársa, gyermeke, feleségének vagy élettársának gyermeke. A tanú csak 18 éven felüli lehet.¹⁵² A tanuknak a második (külső) borítékon igazolniuk kell, hogy a szavazó megfelelő módon járt el. Ezenfelül nevüket, címüket, személyi számukat is fel kell tüntessék ezen a borítékon.

A szavazás processzusa ezután a következő: a szavazólapot tartalmazó borítékot és a minden választópolgárnak megküldött választási igazolólapot a választópolgár beleteszi egy külső borítékba, amit aztán a Svéd Választási Hatóságnak címezve postán felad, legkorábban a választásokat megelőző 45. napon, legkésőbb a választások napján.¹⁵³ Miután a választási hatóság megkapta a borítékokat, elszállítja azokat annak a helyhatóság választási bizottságának, ahová a szavazót a választási

---

143 Elections in Sweden, 5. o.

144 Svéd állampolgársági törvény, 11-13.§§

<http://www.government.se/content/1/c6/10/57/28/3ddfc07b.pdf>

145 Svéd választási törvény, 5. fejezet, 1.§

http://www.val.se/pdf/2005_elections_act.pdf

146 Svéd választási törvény, 5. fejezet, 2. §

147 Svéd választási törvény, 5. fejezet, 8. §

148 Svéd választási törvény, 7. fejezet, 14. §

149 Elections in Sweden, 12. o.

150 Svéd választási törvény, 7. fejezet, 11. §

151 Elections in Sweden, 12. o.

152 Svéd választási törvény, 7. fejezet, 13. §

153 Svéd választási törvény, 7. fejezet, 12. és 14.§§

névjegyzékbe felvették, majd a szavazatszámalkor belekeverik a szavazólapokat a többi szavazólap közé.¹⁵⁴ Érdekeség, hogy amennyiben a hatósághoz legkésőbb a parlamenti választásokat 1 nappal megelőzően beérkezik egy – Svédországban már lakóhellyel nem rendelkező és a választási névjegyzékben sem szereplő – svéd állampolgár szavazata, akkor a szavazót fel kell venni a névjegyzékbe és szavazatát a Választási Hatóság érvényes szavazatnak tekinti.¹⁵⁵

Szlovákia

A szlovák parlamenti választási rendszerben a mandátumok az arányos képviselet elve alapján oszlanak meg.¹⁵⁶ A választók nyílt pártlistákra szavaznak, preferenciális szavazással. A Nemzeti Tanács (*Národná rada*) gyakorolja a törvényhozó hatalmat, melynek 150 képviselőjét 4 évre választják meg.¹⁵⁷

Szavazati joggal a 18 év feletti szlovák állampolgárok rendelkeznek.¹⁵⁸ A választók állandó névjegyzékébe, melynek a kezelése önkormányzati hatáskör, a Szlovák Köztársaság területén állandó lakóhellyel rendelkező választók kerülnek felvezetésre a lakóhelyük szerint. Egy választó csak egy állandó névjegyzékben szerepelhet. A választói névjegyzéket minden önkormányzatnak az állandó névjegyzék alapján kell összeállítania és legkésőbb a választás kezdete előtt két órával be kell nyújtania a körzeti választási bizottságnak.¹⁵⁹

A Szlovák Köztársaság területén kívül tartózkodó, választójoggal rendelkező szlovák állampolgároknak lehetőségük van postán keresztül szavazni. Az a választó választhatja ezt a lehetőséget, aki nem rendelkezik állandó lakóhellyel a Szlovák Köztársaság területén, vagy akinek van ugyan állandó lakóhelye, de a választások alatt külföldön tartózkodik.¹⁶⁰

Az első esetben ún. speciális választói névjegyzéket¹⁶¹ (a továbbiakban: speciális névjegyzék) használnak, ahová saját kérelemre lehet felkerülni. A speciális névjegyzéket Pozsony-Pozsonyligetfalvi kerületének választókörzete kezeli. Az ide való felvételi kérelmet – a külföldi állandó lakóhely megadásával – legkésőbb ötven nappal a választást megelőzően kell postai úton benyújtani. A kérelemhez csatolni kell az állam hivatalos nyelvén egy igazolást, amely tanúsítja, hogy a választónak

154 Svéd választási törvény, 7. fejezet, 15. §

155 Svéd választási törvény, 5. fejezet, 2. §

156 A szlovák jogrendszerben nincs a választásokat egységesen szabályozó törvény. Külön szabályozzák a parlamenti, az önkormányzati, és az EU Parlamenti választásokat. http://www.minv.sk/?zakony_mvsvr

157 Constitution of the Slovak Republic (1992), Article 73./ A Szlovák Köztársaság Alkotmánya 73.cikk (angolul: http://www.concourt.sk/en/A_ustava/ustava_a.pdf, szlovákul: http://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/zd_ustava_2012.pdf)

158 Act No. 333 in the Collection of Laws Of 13 May 2004 On Elections to the National Council of the Slovak Republic, Section 2/ A Szlovák Köztársaság Nemzeti tanácsának megválasztásáról szóló törvény 2. szakasz (<http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/4419>)

http://aceproject.org/ero-en/regions/europe/SK/Election_Law_slovakia.pdf)

159 A Szlovák Köztársaság Nemzeti tanácsának megválasztásáról szóló törvény 4-8. szakasz

160 A Szlovák Köztársaság Nemzeti tanácsának megválasztásáról szóló törvény 27. szakasz (2)-(3)

161 A Szlovák Köztársaság Nemzeti tanácsának megválasztásáról szóló törvény 10. szakasz

nincs állandó lakóhelye a Szlovák Köztársaság területén és egy érvényes a Szlovák Köztársaság által kiadott úti okmány személyes adatokat tartalmazó oldalának másolatát vagy a szlovák állampolgárságot igazoló okirat másolatát. A speciális névjegyzékbe regisztrált választónak a Pozsony-Pozsonyligetfalu kerületi választókerület legkésőbb harmincöt nappal a választások előtt, a választó külföldön található állandó lakóhelyére postán elküldi a szavazólaphoz tartozó borítékot, a szavazólapokat, egy választóborítékot, és a használati útmutatót.¹⁶² A kerület képviselőjének jelenlétében, a kerület polgármestere által megállapított választókerületi bizottság megjelöli a speciális névjegyzékben, hogy ki küldte vissza a választóborítékot. Ezt követően a kerület képviselője bedobja a szavazatok tartalmazó borítékokat az urnába.

Az a választó, aki rendelkezik a Szlovák Köztársaság területén állandó lakóhellyel, és a választás ideje alatt külföldön tartózkodik, a lakóhelye szerinti önkormányzatnál írásban kérelmezheti a postán keresztül történő szavazást.¹⁶³ A kérelmet legkésőbb ötven nappal a választások előtt postai úton kézbesíteni kell. Az önkormányzat legkésőbb a választások előtt harmincöt nappal a választó által megnevezett külföldi címre elküldi a korábbiakkal megegyező tartalmú választási csomagot. A választó által visszaküldött, szavazatot tartalmazó választóborítékot az önkormányzat a szavazás vége előtt átadja az illetékes választási bizottságnak. A leveles szavazatokkal a korábban leírtakhoz hasonlóan járnak el azzal a különbséggel, hogy itt a választói névjegyzékben jelölik a leveles szavazás megtörténtét. A postaköltséget mindkét leveles szavazás esetén a választó viseli.

Szlovénia

A szlovén parlament kvázi kétkamarás. A 90 tagú Nemzetgyűlés tagjait tisztán arányos választási rendszerben pártlistákról 4 éves ciklusokra választják, a magyar és az olasz kisebbség is 1-1 tagot választhat a Nemzetgyűlésbe.¹⁶⁴ A Nemzetgyűlés mellett 5 éves mandátummal megalakításra kerül a 40 tagú Államtanács is, amely *de jure* nem tekinthető második kamarának, *de facto* a szlovén államberendezkedésben betöltött szerepét tekintve azonban igen. A 40 tagú Államtanácsba korporációs elven delegálnak tagokat a szakmai-érdekképviseleti és munkáltatói oldal szervezetei, valamint a helyi önkormányzatok.¹⁶⁵

A szlovén választójogi normák¹⁶⁶ minden szlovén állampolgár számára biztosítják az aktív választójogot szlovéniai tartózkodási hely megkövetelése nélkül. A törvény rendelkezései alapján külön-külön választói névjegyzék kerül összeállításra a szlovéniai állandó lakóhellyel rendelkező, valamint a külföldön élő szlovén állampolgárokról. A hazai névjegyzéket a helyi és országos hatóságok segítségével, a népesség-nyilvántartó adatai alapján, a külföldi névjegyzéket pedig a külföldön élő szlovén állampolgárok önkéntes feliratkozásával, az Állami Választási Bizottsághoz (továbbiakban ÁVB) címzett írásbeli, személyes adatokat tartalmazó kérelem alapján állítja össze az ÁVB.¹⁶⁷ A külföldön született és ott élő szlovén állampolgárok a szlovén diplomáciai képviseleteken szerezhetik

162 A Szlovák Köztársaság Nemzeti tanácsának megválasztásáról szóló törvény 34. szakasz

163 A Szlovák Köztársaság Nemzeti tanácsának megválasztásáról szóló törvény 35. szakasz

164 <http://www.parties-and-elections.eu/slovenia.html>

165 Szlovén Köztársaság Alkotmánya, 96-101. cikk

166 <http://www.uradni-list.si/1/content?id=76022>

167 ld. még A Szlovén Köztársaság választási törvénye In Dezső Márta: *Választójog és választási rendszerek*, Budapest: BM-OVI, 1998

be a feliratkozáshoz szükséges dokumentumokat, melyeket írásbeli kérelem formájában kell postai úton az ÁVB-nek eljuttatniuk a külföldi szavazók névjegyzékébe való feliratkozáshoz. A Szlovéniából külföldi országba költöző, szlovéniai állandó lakóhelyüket megszüntető állampolgárok a népesség nyilvántartó ÁVB-nek címzett automatikus adatközlése alapján lekerülnek a Szlovéniában élő állampolgárok névjegyzékéből, ám választójogukat csak a külföldi állampolgárok névjegyzékébe való feliratkozással és új lakcímük önkéntes közlésével gyakorolhatják a fentebb ismertetett eljárásban. Amennyiben valamilyen okból automatikusan nem kerül le a Szlovéniából elköltöző szavazópolgár¹⁶⁸ a belföldi névjegyzékéből, akkor két választás között postai úton az Állami Választási Bizottsághoz benyújtott kérelmével személyes adatai önkéntes közlésével bármikor kezdeményezheti az áttételét.¹⁶⁹

A külföldön tartózkodó vagy élő szlovén választópolgár szavazata abba a szavazókörbe kerül, ahol korábbi lakóhelye található, ennek hiányában ahol szülei korábban éltek. Ha sem ő, sem pedig szülei nem éltek életvitelszerűen korábban Szlovénia területén, akkor a választópolgár döntheti el, hogy szavazatát külföldről melyik szavazókörben kívánja leadni¹⁷⁰.

A szlovén választójogi szabályozás lehetővé teszi a külföldről történő szavazást a diplomáciai képviseleteken vagy levélben postai úton. A levélben történő szavazáshoz a parlamenti választások előtt legfeljebb 30 nappal értesíteni kell az Állami Választási Bizottságot elektronikus vagy postai úton. A külföldről történő szavazáshoz szükséges az adott állammal meglévő bilaterális megállapodás vagy a kérdést szabályozó nemzetközi egyezményben való közös részvétel. Az ÁVB által külföldre kézbesített vagy az adott diplomáciai képviseleten átvett dokumentumokkal történő postai úton külföldről leadott szavazat csak úgy lesz érvényes, hogyha a szavazatot tartalmazó borítékhoz a választópolgár rögzíti a személyazonosításához alkalmas adatait és aláírását tartalmazó szavazókártyát.¹⁷¹

A központi szintű Állami Választási Bizottság a szavazás napját követő nap 12 órájáig beérkezett; külföldről levélben, postai úton feladott szavazatokat számolja össze. Először a levélben szavazó állampolgár által aláírt szavazókártya segítségével megállapítják a szavazólapot tartalmazó levélküldemény hitelességét, majd a boríték felbontását követően a külföldről postai úton érkezett szavazólapokat összekeverik. Az ilyen módon leadott voksokból megszámlált, kiegészített végleges választási eredményt az Állami Választási Bizottság legkésőbb a szavazást követő 8. napon állapítja meg.¹⁷²

168 Pl. elköltözésekor megtartja a szlovéniai lakóhelyét is.

169 Matej Acetto: *Access to Electoral Rights Slovenia*, Firenze: European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, EUDO Citizenship Observatory, 7. o.

170 Szlovén választási törvény, 7. cikk

171 Szlovén választási törvény, 82. cikk

172 Szlovén választási törvény, 87.cikk

